

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

Renata JARAŠIENĖ

**AB ŠIAULIŲ BANKO FINANSINĖS VEIKLOS ANALIZĖ
IR PERSPEKTYVOS**

Bakalauro baigiamasis darbas
Socialiniai mokslai, Ekonomika (04S)

Darbo vadovė:

lekt. Rasa RAKICKIENĖ

Teigiu, kad bakalauro studijų baigiamasis darbas, kurį teikiu Ekonomikos studijų programos bakalauro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Jarašienė, R. (2014). AB Šiaulių banko finansinės veiklos analizė ir perspektyvos: universitetinių pagrindinių studijų Ekonomikos programos baigiamasis darbas. Baigiamojo darbo vadovė lekt. R. Rakickienė. Šiaulių universitetas, Ekonomikos katedra, 52 p. (63 p.).

SANTRAUKA

Bakalauro baigiamajame darbe nagrinėjama AB Šiaulių banko finansinė veikla. Pateikiama šiuolaikinė bankų sistemos struktūra. Taip pat apžvelgiama komercinio banko veikla, bei jos riziką ribojantys normatyvai. Įvertinta AB Šiaulių banko finansinė padėtis tarp kitų šalies komercinių bankų. Išnagrinėjus teorinius finansinės veiklos analizės metodus atliktos banko balanso, pelno (nuostolio) horizontalioji ir vertikalioji analizės. Apskaičiuoti pagrindiniai AB Šiaulių banko finansiniai santykiniai rodikliai, įvertinantys banko pelningumą, veiklos efektyvumą, likvidumo ir kapitalo riziką. Įvertinti finansiniai santykiniai rodikliai parodo banko būklę bei perspektyvas, todėl galima ieškoti būdų sumažinti ar net laiku pašalinti bankroto grėsmę. AB Šiaulių banko bankroto rizika įvertina naudojant E. Kaciak bei E. Eygi Erdogan bankroto tikimybės modelius.

Raktiniai žodžiai: finansinė analizė, finansiniai santykiniai rodikliai, bankroto diagnostika.

SUMMARY

Jarašienė, R. (2014). Analysis and Perspectives of the Financial Activities of the AB Šiaulių bankas: university basic study Economics Programme Bachelor's Thesis. Scientific advisor lect. R. Rakickienė. Šiauliai University, Economics Department, 52 p. (63 p.).

SUMMARY

In the present Bachelor's Thesis, there are analysed the financial activities of the AB Šiaulių bankas. The modern system of bank is presented. Furthermore, there are revised the activities, risks and risk limiting standards of the commercial bank. The financial condition of the AB Šiaulių bankas between other commercial banks of the country is reviewed. Having analysed the theoretical methods of the analysis of financial activities, the horizontal and vertical analyses of the balance, profit (loss) of the bank were performed. The main financial rates and indicators of the AB AB Šiaulių bankas assessing the profitability, performance efficiency, liquidity and capital risks were calculated. The assessed financial relative rates and indicator demonstrate the state of the bank and the perspectives thereof, therefore it is possible to seek for method to minimise or even to eliminate timely the threat of bankruptcy. The bankruptcy risk of the AB Šiaulių bankas was assessed using E. Kaciak and E. Eygi Erdogan's bankruptcy probability models.

Keywords: financial analysis, financial relative rates, bankruptcy diagnostics .

TURINYS

IVADAS	8
1. KOMERCINIO BANKO FINANSINĖS VEIKLOS TEORINIAI ASPEKTAI.....	10
1.1 Komercinio banko reikšmė ir funkcijos	10
1.2 Komercinio banko veiklos riziką ribojantys normatyvai	12
1.3 Finansinės analizės rūšys ir tikslai.....	14
1.4 Finansiniai santykiniai rodikliai ir jų skaičiavimas	16
1.4.1 Pelningumo rodikliai.....	17
1.4.2 Veiklos efektyvumo rodikliai	19
1.4.3 Finansinio sverto rodikliai	20
1.4.4 Likvidumo ir kapitalo pakankamumo rodikliai	21
1.5 Perspektyvų vertinimas naudojant bankroto prognozavimo modelius.....	23
2. AB ŠIAULIŲ BANKO FINANSINĖS VEIKLOS ANALIZĖS IR PERSPEKTYVŲ ĮVERTINIMAS.....	26
2.1 AB Šiaulių banko finansinės veiklos vertinimas Lietuvoje veikiančių komercinių bankų kontekste.....	27
2.2 AB Šiaulių banko balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitų analizė	30
2.2.1 AB Šiaulių banko horizontalioji analizė	30
2.2.2 AB Šiaulių banko vertikalioji analizė	34
2.3 AB Šiaulių banko santykinių rodiklių analizė.....	37
2.3.1 AB Šiaulių banko pelningumo rodiklių analizė.....	37
2.3.2 AB Šiaulių banko finansinio sverto rodiklių analizė	39
2.3.3 AB Šiaulių banko efektyvumo rodiklių analizė.....	41
2.4 AB Šiaulių banko perspektyvų vertinimas naudojant bankroto prognozavimo modelius	44
IŠVADOS	46
REKOMENDACIJOS	48
LITERATŪRA	49
PRIEDAI.....	53
1 priedas. Pagrindiniai Lietuvoje veikiančių komercinių bankų veiklos rodikliai.....	53
2 priedas. AB Šiaulių banko balansas 2009 – 2013m.....	54
3 priedas. AB Šiaulių banko pelno (nuostolių) ataskaita 2009 – 2013m.....	55
4 priedas. AB Šiaulių banko balanso horizontalioji analizė 2009 – 2013m.....	56
5 priedas. AB Šiaulių banko pelno (nuostolių) horizontalioji analizė 2009 – 2013m.....	58
6 priedas. AB Šiaulių banko balanso vertikalioji analizė 2009 – 2013m.....	59
7 priedas. AB Šiaulių banko pelno (nuostolių) vertikalioji analizė 2009 – 2013m.....	61
8 priedas. AB Šiaulių banko finansiniai santykiniai rodikliai 2009 – 2013m.....	62

LENTELĖS

1. Dalis. Komercinio banko finansinės veiklos teoriniai aspektai

1.1 lentelė Pagrindiniai banko pelningumo rodikliai ir jų apskaičiavimo formulės.....	17
1.2 lentelė Banko veiklos efektyvumo rodikliai ir jų apskaičiavimo formulės.....	19
1.3 lentelė Banko finansinio sverto rodikliai ir jų apskaičiavimo formulės.....	21
1.4 lentelė Banko likvidumo rodikliai ir jų apskaičiavimo formulės.....	22

2. Dalis. AB Šiaulių banko finansinės veiklos analizė ir perspektyvos

2.1 lentelė AB Šiaulių banko pelningumo rodikliai.....	38
2.2 lentelė AB Šiaulių banko finansinio sverto rodikliai.....	40
2.3 lentelė AB Šiaulių banko efektyvumo rodikliai.....	41
2.4 lentelė E. Kaciak modelio rodiklių skaičiavimo rezultatai.....	44
2.5 lentelė E. Eygi Erdogan modelio rodiklių skaičiavimo rezultatai.....	45

PAVEIKSLĖLIAI

1. Dalis. Komercinio banko finansinės veiklos teoriniai aspektai

1.1 paveikslas Bankų sistema.....10

1.2 paveikslas Finansų analizės vieta ir funkcijos.....14

2. Dalis. AB Šiaulių banko finansinės veiklos analizė ir perspektyvos

2.1 paveikslas AB Šiaulių banko fizinių ir juridinių asmenų paskolų dinamika28

2.2 paveikslas AB Šiaulių banko indėlių dinamika29

2.3 paveikslas AB Šiaulių banko turto ir įsipareigojimų dinamika30

2.4 paveikslas AB Šiaulių banko klientams suteiktų paskolų ir indėlių dinamika31

2.5 paveikslas AB Šiaulių banko grynujų palūkanų ir grynujų paslaugų ir komisinių pajamų
pokyčių dinamika33

2.6 paveikslas AB Šiaulių banko grynojo pelno (nuostolio) dinamika.....34

2.7 paveikslas AB Šiaulių banko turto dinamika.....35

2.8 paveikslas AB Šiaulių banko veiklos pajamų struktūra.....36

2.9 paveikslas AB Šiaulių banko veiklos sąnaudų struktūra.....36

2.10 paveikslas AB Šiaulių banko kapitalo pakankamumo rodiklio analizė.....42

2.11 paveikslas AB Šiaulių banko likvidumo rodiklio analizė.....43

2.12 paveikslas AB Šiaulių banko maksimalios paskolos vienam skolininkui kitimas.....43

IVADAS

Temos aktualumas. Finansinė veiklos analizė yra vienas iš objektyviausių būdų tinkamai įvertinti komercinio banko finansinę veiklą. Bankas norėdamas gauti pelną, yra priverstas susidurti su rizika, tą riziką reikia įvertinti, kad bankas išvengtų bankroto. Todėl komercinio banko finansinę būklę reikia nuolat stebėti, vertinti finansinius rodiklius bei jų pokyčius.

Išanalizuoti Lietuvos komercinių bankų finansinės veiklos aspektus, pasirinktas AB Šiaulių bankas. Lietuvos banko 2014 metų sausio 1 d. duomenimis, tai didžiausias lietuviško kapitalo bankas Lietuvoje. 2013 metais bankrutavusio AB Ūkio banko didžioji klientų dalis buvo perkelta į AB Šiaulių banką. AB Šiaulių bankas, padidino veiklos mastą, t.y. padidėjo banko padalinių, darbuotojų skaičius ir kapitalas, bet tuo pačiu ir prisiimama rizika.

Temos naujumas. Atsižvelgus į mokslinę literatūrą, nagrinėjančią komercinių bankų bankroto prognozavimą, atliktų tyrimų nėra daug. Todėl bakalauro baigiamajame darbe įvertinta AB Šiaulių banko finansinė būklė ir perspektyvos, remiantis ne tik finansinių santykinių rodiklių analize, bet ir apskaičiuota banko bankroto tikimybė, naudojant E.Kaciak bei E. Eygi Erdogan bankroto tikimybės modelius.

Problema. Aštrėjanti konkurencija bankų sektoriuje skatina bankus vis daugiau dėmesio skirti veiklos valdymui. Kaip parodė lietuviško kapitalo AB SNORO ir AB Ūkio bankų bankrotų praktika, reikalinga nuolat ir išsamiai atlikti banko finansinės veiklos analizę, kad būtų galima stebėti finansinių rodiklių pokyčius. Studijoje (Malinauskas, 2013) nustatyta, jog Europos Komisijos Ekonomikos ir finansų direktorės Klyvienės (2013) nuomone, užsienio kapitalo bankai, kurie galėjo remtis motininiais bankais, turėjo kur kas didesnes galimybes tvarkytis su krizės sukeltomis problemomis. Tačiau lietuviško kapitalo AB SNORO bankas ir AB Ūkio bankas vykdydami rizikingesnę politiką kreditų, investavimo srityse, bankrutavo. Studijoje (Simėnas, 2013) nustatyta, jog tarptautinės kredito reitingų agentūros Moody's analitiko Fosterio (2013) nuomone, lietuviško kapitalo bankams būdingas skolinimas su banku susijusiems asmenims, o tai didina tokių bankų riziką bei mažina skaidrumą.

Tyrimo objektas – AB Šiaulių banko finansinės veiklos rodikliai.

Tyrimo tikslas – išnagrinėti teoriškai, remiantis komercinio banko, finansų analizės teorijomis ir praktiškai, pasitelkiant finansinės analizės metodus, įvertinti AB Šiaulių banko finansinę veiklą 2009 – 2013 metais bei numatyti jos perspektyvas, naudojant bankroto tikimybės skaičiavimo modelius.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibrėžti komercinio banko sampratą, funkcijas bei susipažinti su komercinių bankų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais, Lietuvos banko nustatytais bankų veiklos riziką ribojančiais normatyvais ir jų dydžiais.

2. Išanalizuoti ekonomistų bei finansininkų siūlomus horizontaliosios ir vertikaliosios analizės, finansinių santykinų rodiklių analizės bei bankroto tikimybės skaičiavimo metodus.

3. Ištirti AB Šiaulių banko finansinių rodiklių dinamiką 2009 – 2013 metų laikotarpiu, siekiant nustatyti jų pokyčius ir jiems įtakos turėjusius veiksnius.

4. Įvertinti AB Šiaulių banko finansinės veiklos perspektyvas, naudojant E. Kaciak ir E. Eygi Erdogan bankroto tikimybės skaičiavimo modelius.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė ir sisteminimas, horizontaliosios, vertikaliosios ir finansinių santykinų rodiklių analizės būdai. Taip pat naudoti bankroto tikimybės nustatymo metodai. Kiti bakalauro baigiamajame darbe naudoti metodai: grupavimas, dinamikos eilutės, loginės regresijos funkcija, grafinis vaizdavimas, duomenų lyginimas ir apibendrinimas.

Tyrimo rezultatų praktinis reikšmingumas. Bakalauro baigiamajame darbe atrinkti ekspertų pasisakymai, siekiant suprasti komercinio banko finansinės veiklos analizės principus. AB Šiaulių banko finansinės veiklos analizė ir bankroto tikimybės E. Kaciak ir E. Eygi Erdogan modeliai leis įvertinti esamą banko finansinę būklę ir perspektyvas. Ši analizė yra naudinga komerciniams bankams, siekiantiems išvengti bankroto. Taip pat galima teigti, kad atlikta AB Šiaulių banko finansinė veiklos analizė yra naudinga tolesnėms studijoms.

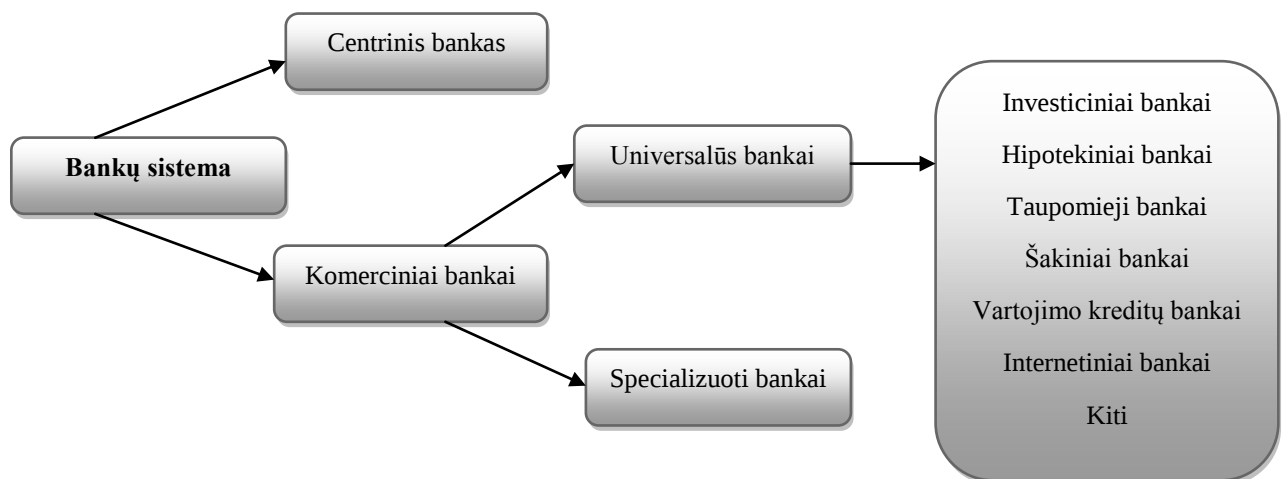
Darbo struktūra: baigiamąjį bakalauro darbą sudaro dvi pagrindinės dalys: komercinio banko veiklos teoriniai aspektai ir AB Šiaulių banko finansinės veiklos analizės įvertinimas, perspektyvos. Taip pat įvadas, išvados ir rekomendacijos, bei naudotos literatūros sąrašas. Pirmoje dalyje apžvelgti literatūriniai finansinės veiklos analizės šaltiniai. Palygintos ekonomistų bei finansų analitikų nuomonės. Antroje dalyje nagrinėjami AB Šiaulių banko finansiniai rodikliai, jų dinamika, pateikiamos horizontaliosios ir vertikaliosios, bei finansinių santykinų rodiklių analizių išvados. Taip pat vertinta banko bankroto tikimybė, naudojant E. Kaciak ir E. Eygi Erdogan bankroto prognozavimo modeliai. Bakalauro darbo apimtis 52 (63) puslapiai. Pateikiama 9 lentelės, 14 paveikslėlių ir 8 priedai. Literatūros sąrašą sudaro 54 šaltiniai.

1. KOMERCINIO BANKO FINANSINĖS VEIKLOS TEORINIAI ASPEKTAI

Šioje dalyje, nagrinėjant komercinio banko finansinę veiklos analizę, siekiama suprasti koks jos vaidmuo šioje institucijoje, kokią vietą ji užima banko valdyje, kokią įtaką daro banko sprendimams bei tolesnei jo veiklai. Ši dalis leis susipažinti su finansinės veiklos analizės sąvoka, struktūra, tikslais. Taip pat pateikiami metodologiniai finansinės veiklos analizės nagrinėjimo aspektai, kurie bus taikomi tolesniame šio darbo kontekste.

1.1 Komercinio banko reikšmė ir funkcijos

Literatūros šaltiniuose sutinkami įvairūs banko sąvokos apibrėžimai. Bankininkystės žinyne (2012), teigiama, kad bankas – akcinio kapitalo pagrindu veikianti įmonė, besiverčianti įmonių bei kitų grąžintinų lėšų priėmimu ir paskolų teikimu bei prisiimanti su tuo susijusią riziką ir atsakomybę, taip pat užsiima kita LR Komercinių bankų įstatymo nustatyta veikla. Lietuvos Respublikos bankų įstatyme: bankas – Lietuvos Respublikoje įsteigta kredito įstaiga, kuri turi licenciją verstis ir verčiasi indėlių ar kitų grąžintinų lėšų priėmimu iš neprofesionaliųjų rinkos dalyvių ir jų skolinimu ir prisiima su tuo susijusią riziką bei atsakomybę (LR., 2004, IX - 2085). Bikas (2013) ir Buckiūnienė (2011) rašo, kad bankas - rinkoje veikiantis finansų tarpininkas, kurio pagrindinis tikslas – užtikrinti laisvą lėšų judėjimą iš kreditorių skolininkams. Šiuolaikinės bankų sistemos organizacinę struktūrą sudaro šalies centrinis bankas ir komerciniai bankai (žr. 1.1 pav.) .

1.1 pav. Bankų sistema

Šaltinis: adaptuota pagal Ivaškevičiaus, Sakalo (1997). Bankų vadyba, Katkaus (2000) Šiuolaikinės bankininkystės principai.

Centrinis bankas yra viena iš pagrindinių šiuolaikinės ekonomikos institucijų. Tai vyriausybės institucija, palaikanti finansų sistemos veikimą ir kontroliuojanti pinigų pasiūlą. Tai bankas, dirbantis

su komerciniais bankais bei vertybinių popierių dileriais ir šitaip palaikantis savo vykdomą politiką (Rutkauskas, 1998, p. 96).

Komercinis bankas - finansinių paslaugų įmonė, aptarnaujanti juridinius ir fizinius asmenis bei profesionaliai valdanti piniginius išteklius. Bankai - pagrindiniai Vyriausybės leidžiamų vertybinių popierių pirkėjai, svarbiausi finansinių išteklių skolininkai, indėlių surinkėjai, mokėjimo paslaugų tiekėjai, elektroninių pinigų leidėjai, kitaip sakant, tai institucija, siūlanti platų finansinių paslaugų spektrą kiekvienai įmonei ar privačiam asmeniui (Bikas, 2013, p. 201). Komercinis bankas yra finansinis tarpininkas tarp subjektų, laikančių indėlius banke, ir subjektų, gaunančių iš banko paskolas. Tai yra pelno siekianti institucija, kuri priima indėlius, teikia paskolas ir investuoja į kitą turtą. Pagrindinis komercinio banko tikslas yra pelnas. Bankas visiškai savarankiškai akumuliuoja laisvas ūkio ir gyventojų lėšas ir šitaip sukauptą kapitalą, kurį panaudoja komerciniai veiklai, finansuodamas kitų ūkio subjektų veiklą (Gudelytė, Valužis, 2012, p. 20).

Pasak Vaškelaičio (2003), Lietuvoje kuriant savą bankų sektorių, prioritetą įgijo universalaus banko modelis, pagal kurį dauguma ar net visos finansinio tarpininkavimo paslaugos yra siūlomos iš vienos bankų struktūros. Tai užtikrina gana didelę bankų tarpusavio konkurenciją, bet specializuoti bankai galėtų garantuoti bankų atskirų funkcijų, ekonomikos sektorių ar atskirų klientų grupių efektyvesnį aptarnavimą nei universalios bankų struktūros. Anot Katkaus (2000), komercinius bankus galima suskirstyti į du pagrindinius tipus: universalūs ir specializuoti bankai. Universalūs bankai atlieka visas arba beveik visas bankines operacijas, t.y. suteikia trumpalaikius ir ilgalaikius kreditus, priima visų rūšių indėlius, atlieka operacijas su vertybiniais popieriais, konsultuoja savo klientus ir pan. Specializuoti bankai specializuojasi vienoje ar keliuose bankinės veiklos srityse.

Komerciniai specializuoti bankai: *Investicinis bankas* – aktyviai dalyvauja pramonės emisiniuose steigiamuosiuose procesuose. Jie dažniausiai organizuoja trečiųjų asmenų vertybinių popierių pirminę ir antrinę apyvartą, būna emisijos garantais ir kredituoja fondines operacijas. *Hipotekiniai bankai* – išduoda paskolas už įkeistą nekilnojamąjį turtą, dažniausiai žemę. *Taupomieji bankai* – pritraukia smulkus indėlius. Jie dažniausiai orientuojasi į gyventojų kreditavimą – įdėjimus į gyvenamąją statybą, smulkų verslą. *Šakinės specializacijos bankai* orientuojasi į tam tikrą ūkio šaką ar klientų grupę. (Ivaškevičius, Sakalas, 1997, p. 15). *Internetiniai bankai* – tai tokie bankai, kurių paslaugos teikiamos interneto tinkluose. *Vartojimo kreditų bankai*.

Lietuvoje esantys komerciniai bankai atlieka įvairias finansines paslaugas. Šios finansinės paslaugos yra nurodytos LR Bankų įstatyme (2004m. kovo 30d., Nr. IX-2085), LR Finansinių įstaigų įstatyme (2002m., rugsėjo 10d., Nr. IX-1068). Remiantis minėtais įstatymais komercinis bankas atlieka šias finansines paslaugas: indėlių ir kitų grąžintinų lėšų priėmimą, skolinimą, finansinę nuomą, mokėjimo paslaugas, pinigų tvarkymą, seifo kamerų nuomą, valiutos keitimą bei kitas finansines

paslaugas. Šiuolaikiniai komerciniai bankai klientams siūlo ne tik minėtas finansines paslaugas, bet ir daug naujų finansinių paslaugų: elektroninių pinigų leidimą, laidavimą ir garantijų teikimą, investicinių fondų, uždaro tipo investicinių bendrovių, pensijų fondų ar investicinių kintamojo kapitalo. Dėl to banko finansinių paslaugų spektras didėja. Kiekvienais metais atsiranda naujų skolinimosi instrumentų, galybė modifikuotų indėlių rūšių, plečiasi elektroninių atsiskaitymo įvairovė, didėja investicinių instrumentų pasirinkimo galimybės (Bikas, 2013, p. 204) Jasevičienė (2013) teigia, kad kreditų suteikimą, galima laikyti komercinio banko aktyvios veiklos pagrindu, jie turi įtakos šalies ekonomikos augimui. Be to, sėkmingas šios veiklos vykdymas užtikrina pagrindines bankų pajamas, taip pat padidina bankų patikimumą ir stabilumą, o kreditavimo nesėkmės gali būti pagrindinė bankų bankroto priežastis.

1.2 Komercinio banko veiklos riziką ribojantys normatyvai

Siekiant užtikrinti stabilią ir saugią bankų veiklą bei valdyti riziką, Lietuvos Respublikos bankų įstatyme 2004 m. kovo 30 d. Nr. IX-2085 26 straipsnyje yra nustatyti bankų veiklos riziką ribojantys normatyvai. Normatyvų dydžius ir jų apskaičiavimo metodiką nustato Lietuvos bankas. Nustatyti šie veiklos riziką ribojantys normatyvai: *Kapitalo pakankamumo normatyvas* – banko skaičiuotino kapitalo ir turto (aktyvų) bei nebalansinių įsipareigojimų, įvertintų pagal riziką santykis, turi būti ne mažesnis kaip 8 procentai (LB, 2010 m. spalio 21 d. Nr. 03-127 (2006 m. lapkričio 9 d. nutarimo Nr. 138 „Dėl kapitalo pakankamumo skaičiavimo bendrųjų nuostatų“ pakeitimo)). *Likvidumo normatyvas* – banko likvidžiojo turto ir einamųjų įsipareigojimų santykis negali būti mažesnis negu 30 procentų (LB, 2008 m. gegužės 29 d. Nr. 87 (2004 m. sausio 29 d. nutarimas Nr. 87 „Dėl likvidumo normatyvų skaičiavimo bendrųjų nuostatų“ pakeitimo“)). *Maksimalios atviros pozicijos užsienio valiuta ir tauriaisiais metalais normatyvas*– leidžiamas bendrosios (išskyrus eurus) atviros pozicijos dydis – yra ne daugiau kaip 25 procentai banko kapitalo, o vienos valiutos (išskyrus eurus) ar tauriųjų metalų atviros pozicijos dydis – ne daugiau kaip 15 procentų banko kapitalo (LB, 1999 m. gruodžio 16 d. nutarimu Nr. 197 „Dėl maksimalios atviros pozicijos užsienio valiuta ir tauriaisiais metalais normatyvo skaičiavimo taisyklių“). *Maksimalios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvas* – paskolų suma vienam skolininkui neturi būti didesnė kaip 25 procentai banko kapitalo. Paskolų suma, suteikta jį patronuojančiajai įmonei, kitoms šios patronuojančiosios įmonės patronuojamosioms įmonėms arba savo patronuojamosioms įmonėms, kiekvienam skolininkui negali būti didesnė kaip 75 procentai banko kapitalo, jeigu Lietuvos bankas vykdo konsoliduotą visos finansinės grupės priežiūrą. Jeigu Lietuvos bankas nevykdo konsoliduotos visos finansinės grupės priežiūros, paskolos suma, banko suteikta jį patronuojančiajai įmonei, kitoms šios patronuojančiosios įmonės patronuojamosioms

įmonėms arba savo patronuojamosioms įmonėms, kiekvienam skolininkui negali būti didesnė kaip 20 procentų banko kapitalo (LB, 2000 m. gegužės 18 d. Nr. 76 „Dėl maksimalios paskolos sumos vienam skolininkui ir didelių paskolų apskaičiavimo taisyklių“).

Taip pat Lietuvos bankas komerciniams bankams yra nustatęs visuomenei skelbiamos informacijos reikalavimus (LB, 2006 m. gruodžio 7 d. Nr. 151 „Dėl visuomenei skelbiamos informacijos reikalavimų patvirtinimo“). Tokia informacija padeda komercinio banko klientams, investuotojams ir kitiems asmenims geriau įvertinti banko veiklos rezultatus, jo atliekamas operacijas bei banke vykstančius rizikos valdymo procesus. Be to, didesnis skaidrumas skatina komercinius bankus tiksliau vertinti ir kontroliuoti prisiimama riziką.

Komercinių bankų priežiūrą vykdo Lietuvos banko Kredito įstaigų priežiūros departamentas. Departamento tikslas – kontroliuoti, ar Lietuvos banko licenciją turinčios kredito įstaigos vykdo Lietuvos banko teisės aktų nustatytus bei Tarptautinių apskaitos standartų ir Bazelio komiteto sprendimų reikalavimus. Pagrindinis Bazelio III tikslas – naujas bankų mikrolygio priežiūros reguliavimas, kuris padidintų atskirų bankų atsparumą sunkiu laikotarpiu. Taip pat naujas reguliavimas makrolygio priežiūros – ribojant sisteminę riziką, kuri gali apimti visą bankų sektorių.

Bankų veikla yra reglamentuojama įstatymais ir kitais teisės aktais. Pagrindiniai įstatymai, kuriais vadovaujasi bankai Lietuvoje yra šie: LR Bankų įstatymas (2004m. kovo 30d., Nr. IX-2085), LR Finansų įstaigų įstatymas (2002m., rugsėjo 10d., Nr. IX-1068), LR Akcinių bendrovių įstatymas (2000m. liepos 13d., Nr. VIII-1835), LR vertybinių popierių įstatymas (2007m. sausio 18d., Nr. X-1023), LR indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas (2002m. birželio 20d., Nr. IX-976) ir kitais teisės aktais.

Apibendrinant analizuotą literatūrą galima daryti išvadą, kad bankai yra finansiniai tarpininkai, skolinasi lėšas iš tų, kurie turi perteklių, ir skolina tiems, kuriems jų trūksta. Jie teikia platų spektrą finansinių paslaugų. Šiuolaikinės bankų sistemos organizacinę struktūrą sudaro šalies centrinis bankas ir komerciniai bankai. Bankai siekdami išsilaikyti rinkoje, turi tarnauti savo klientų interesams. Kiekvienam klientui svarbu, kad jų pasirinktas bankas būtų patikimas ir atitiktų jų poreikius, todėl komercinis bankas turi nuolat stiprinti savo finansines pozicijas, užmegzti ir plėtoti ilgalaikius ryšius su klientais, teikti kokybiškas ir įvairias paslaugas, bei jas tobulinti. Bankinė veikla yra labiausiai reglamentuojama ekonominės veiklos sritys. Ekonominių sunkumų, kurie didžiąja dalimi buvo nulemti menkos disciplinos bankų sektoriuje, jo priežiūros svarba rizikos valdymas ir supratimas šiais laikais yra iš naujo pervertinamas, todėl Lietuvos Respublikos komercinių bankų įstatymas reglamentuoja komercinių bankų veiklą ir siekia užtikrinti jos sistemos stabilumą, patikimumą, efektyvumą ir saugumą.

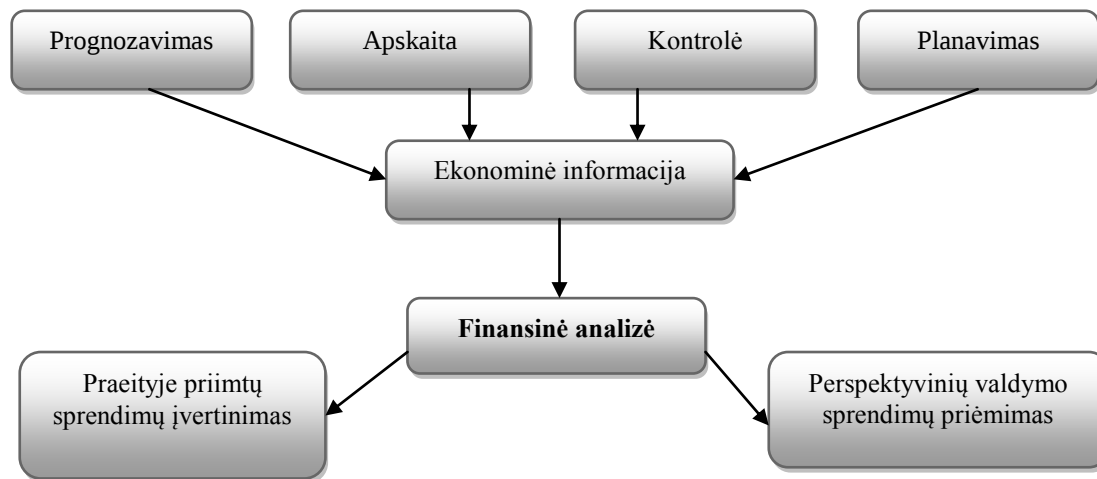
1.3 Finansinės analizės rūšys ir tikslai

Viena pagrindinių priemonių, padedančių nustatyti, ar banko veikla yra efektyvi, ar bankas yra patikimas ir nerizikingas – finansinė analizė.

Kaip teigia Bagdžiūnienė (2005), Juozaitienė (2000) ir tokį pat apibūdinimą galime rasti Ekonomikos terminų paaiškinimuose (1999), finansai – tai įmonei priklausančių lėšų visuma, jų gavimo, paskirstymo ir naudojimo sistema. Analizė visuomet tiria veiklos pasekmes per tam tikrą praėjusį laikotarpį ir vertina tiriamojo objekto finansinę būklę iki tam tikros dienos (Radavičius, 1997, p. 14).

Ковалев (1999) teigia, kad finansinė atskaitomybė sudaroma tam, kad ji būtų analizuojama. Pasak Juozaitienės (2007), finansinė analizė – tai procesas, kurio metu, taikant tam tikrus matematinius ir statistinius metodus, įmonės veiklos duomenys siekiama paversti naudinga informacija. Apie finansų analizės duomenų pavertimą naudinga informacija kalba ir Kancerevyčius (2004). Ruskauskas ir kt. (2009) atkreipia dėmesį, kad finansų analizės objektas yra tik finansinė veikla. Finansinės veiklos analizė – tai visapusiškas ir objektyvus įmonės finansinės būklės, veiklos rezultatų ir pinigų srautų tyrimas (Mackevičius, 2007, p. 117).

Garškaitė (1999) nurodo, kad finansinė analizė yra įmonės veiklos rizikos mažinimo veiksnys, leidžiantis laiku pastebėti įmonės ūkinį nepajėgumą ir bankroto tikimybę, nustatantis labiausiai pažeidžiamas vietas įmonės ekonomikoje. Cyril Pat Obi (1999) teigimu, finansų analizė yra susijusi su tam tikros veiklos prognozavimu, planavimu, apskaita ir kontrole (žr. 1.2 pav.).

1.2 pav. Finansų analizės vieta ir funkcijos

Šaltinis: Mackevičius, Poškaitė (1998). Finansinė analizė.

Tradiciškai finansinė analizė apibūdinama kaip įmonės finansinės būklės vertinimas, kuris atliekamas pagal apskaitos duomenis. Yra dvi įmonės finansinės analizės rūšys. *Vidinė finansinė analizė*. Ši analizė suteikia informaciją planavimui, kontrolei, valdymui, tai yra visoms sprendimo fazėms. Vadybiniai sprendimai paremti ne institucija, bet atitinkamais skaičiavimais. *Išorinė finansinė*

analizė. Šią analizę dažniausiai atlieka įmonėje nedirbantys ekspertai, kurie negali iš esmės susipažinti su jos vidine informacine baze, todėl ši analizė būna labiau formalizuota (Ivaškevičius, Sakalas, 1997, p. 109).

Juozaitytė (2007) nurodo šiuos pagrindinius finansinės analizės tikslus: objektyviai įvertinti įmonės veiklos rezultatus per tam tikrą laikotarpį, numatyti investavimo alternatyvas, įvertinti įmonės finansinį stabilumą ir išteklių naudojimo efektyvumą, išsiaiškinti neigiamų pokyčių pagrindines priežastis, tirti vidaus ir aplinkos veiksnių įtaką veiklos rezultatams, taip pat įmonės veiklos gerinimo galimybę, nustatyti įmonės veiklos efektyvumą, tirti pinigų srautus ir prognozuoti jų kitimo tendencijas, padėti suformuoti normatyvinę finansinių rodiklių sistemą, kuri leistų prognozuoti įmonės veiklą, įvertinti galimų sprendimų ekonominį efektyvumą ir pagrįstumą.

Yra išskiriamos tokios finansinės analizės rūšys: *Preliminari analizė* – analizės metu nustatoma ir įvertinama esama ekonominė situacija (Mackevičius, Poškaitė, 1998, p. 11). Leidžia įvertinti, pavyzdžiui, išteklių būklę sprendžiant apie ilgalaikių ir vidutinių paskolų išdavimą (Vaškelaitis, 2003, p. 96). *Operatyvinė analizė* kartais dar vadinama išankstine, nes ji atliekama, nesibaigus visai savaitei ar mėnesiui, naudojantis laukiamais duomenimis. Tuo siekiama iš anksto diagnozuoti finansinius rezultatus ir pakoreguoti planus ar priimti naują veiksmų programą. (Buškevičiūtė, Mačerinskiene, 2004, p. 17). Kas mėnesį atliekama analizė likvidumo normatyvams ir kitiems rodikliams įvertinti (Vaškelaitis, 2003, p. 96). *Galutinė analizė* atliekama nustatant galutinius komercinio banko veiklos rezultatus ir efektyvumą, norint nustatyti jo pelningumo padidینimo rezervus (Vaškelaitis, 2003, p. 96). *Perspektyvinė analizė* – tai priimamų valdymo sprendimų ir būsimųjų projektų prasmė ir efektyvumas (Mackevičius, Poškaitė, 1998, p. 11). Atliekama banko veiklos rezultatams prognozuoti, atsižvelgiant į konkrečius jo veiklos veiksnus (Vaškelaitis, 2003, p. 96).

Užsienio autorių dažniausiai minimos trys finansinės analizės rūšys - horizontalioji, vertikalioji ir santykinė.

Horizontalioji analizė. Horizontali analizė – tai finansinėse ataskaitose parodytų absoliutinių rodiklių pasikeitimo skaičiavimas absoliučiais ir santykiniais dydžiais (Poškaitė, 1994, p. 27). Nukrypimas skaičiuojamas lyginant ataskaitinių metų duomenis su praėjusiųjų laikotarpių duomenimis. Mackevičius (2007) teigia, kad horizontalioji analizė padeda nustatyti rodiklių dinamiką absoliučiais dydžiais bei procentais ir nukrypimais nuo bazinių rodiklių. Ši analizė atliekama lyginant 2-5 metų duomenis. Juozaitytė (2000) išskiria, kad šios analizės trūkumas tas, kad ji parodo tik finansinių rodiklių kitimo tendencijas, tačiau netiria šių pasikeitimų priežasčių. Vadinasi, tai yra pradinis finansų analizės etapas, kuriame susisteminami finansiniai duomenys.

Vertikalioji analizė. Ši analizės rūšis kartais vadinama struktūrine analize (Lazauskas, 2005, p. 21). Vertikalioji analizė atliekama tada, kai kiekvienas finansinės ataskaitos rodiklis lyginamas su

bendruoju baziniu tos ataskaitos rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas procentais. Ją atlikus galima sužinoti, kokią dalį tam tikras rodiklis sudaro nuo visumos (Aleksnevičienė, 2009, p. 23).

Vertikaliąją analizę, anot Mackevičiaus (2007), naudinga dviem požiūriais: naudojant santykinius dydžius, galima palyginti skirtingų įmonių turto sudėtį ir jų finansavimo šaltinių struktūrą; santykiniai rodikliai tam tikru mastu sumažina neigiamą infliacinių procesų įtaką ir kartu leidžia juos objektyviau palyginti.

Santykinių rodiklių samprata. Horizontaliosios ir vertikaliosios analizės rezultatai yra pagrindas santykinę analizę atlikti, apskaičiuojant įvairius santykinius rodiklius. Santykiniai rodikliai – tai vieno ar kelių absoliutinių rodiklių ir kito vieno ar kelių absoliutinių rodiklių santykis. Santykinę analizę literatūroje ir praktikoje dar vadinama finansinių koeficientų analize. Šie koeficientai išreiškia finansinių ataskaitų bei kitos informacijos duomenų tarpusavio ryšius (Buškevičiūtė, Mačerinskienė, 2004, p. 18).

Santykiniai rodikliai pasirenkami atsižvelgiant į analizės tikslą. Santykiniai rodikliai, kaip ir daugelis kitų santykių, nėra reikšmingi, jeigu jie nepalyginami su: tos pačios įmonės praėjusio laikotarpio rodikliais; numatytais tam tikrais parametriniais rodikliais; tos pačios ūkio šakos kitų įmonių rodikliais; pagrindinių konkurentų rodikliais; agreguotais ekonomikos rodikliais (Mackevičius, 2007, p. 132).

Jasevičienė (2013) pateikia tokią sąvokos apibrėžtį, kad banko veiklos rezultatai yra tikslingų ir produktyvių pastangų padarinys, išreikštas atliekamų funkcijų ir suteiktų paslaugų apimtimi ir kokybe, gautu pelnu. Todėl svarbu ir tikslinga skaičiuoti detalesnius bankų veiklos rezultatų rodiklius, kurie yra informatyvesni ir teikia daugiau informacijos apie sprendimų priėmimą ar prognozavimą.

Apibendrinant analizuotą literatūrą galima teigti, kad finansinė analizė teikia banko vadovybei informaciją, reikalingą sprendimams priimti, siekiant užtikrinti stabilią ir efektyvią veiklą. Jos dėka galima atskleisti besikaupiančias banko veikloje problemas. Tai leidžia operatyviai reaguoti į besikeičiančią jo finansinę būklę bei formuoti ilgalaikes banko veiklos efektyvumo didinimo priemones.

1.4 Finansiniai santykiniai rodikliai ir jų skaičiavimas

Bankuose naudojama keletas svarbiausių rodiklių – pelningumo, likvidumo, kapitalo pakankamumo, veiklos efektyvumo ir finansinio sverto. Įvairių rodiklių apskaičiavimas ir jų vertinimas leidžia labiau ir nuodugniau analizuoti bankų veiklos rezultatus. Minėti rodikliai, pagrindiniai banko veiklos analizavimo, rizikos ribojimo ir vertinimo rodikliai.

1.4.1 Pelningumo rodikliai

Pelningumas yra svarbus rodiklis atliekant įmonės finansinę veiklos analizę. Jis glaudžiai koreliuoja su pinigų srautais, likvidumu ir kapitalo pakankamumu. Aukštas pelningumas nusako įmonės stabilumą rinkoje, jos veiklos tikslingumą (Sakalauskas, 2002, p. 78). Taip pat nuo šių rodiklių priklauso įmonių rinkos vertės, investuotojų pasitikėjimas (Grigaravičius, 2003, p. 46). Pasak Darškuvienės (1997), pelningumo santykiniai rodikliai parodo bendrą likvidumo, turto valdymo ir skolų valdymo poveikį įmonės veiklos rezultatams. Smalenskas (2002) dėl savo svarbos šiuos rodiklius sieja su įmonės veiklos rizikos ar jos bankroto grėsme. Banko veiklos pelningumas yra banko finansinio valdymo rezultatas, kurį lemia sėkmingas arba nesėkmingas banko finansinio valdymo veiksmų naudojimas (Vaškelaitis, 2003). Banko pelningumo rodikliai ir jų apskaičiavimo formulės parodyti 1.1 lentelėje.

1.1 lentelė

Pagrindiniai banko pelningumo rodikliai ir jų apskaičiavimo formulės

Nr.	Rodiklis	Formulė
1.	<i>Turto pelningumo (grąžos) rodiklis (ROA)</i>	Grynasis pelnas/Vidutinis turtas
2.	<i>Turto pelningumas (grąža) prieš mokesčius</i>	Pelnas prieš mokesčius/Vidutinis turtas
3.	<i>Nuosavo kapitalo pelningumo (grąžos) rodiklis (ROE)</i>	Grynasis pelnas/Vidutinis nuosavas kapitalas
4.	<i>Grynųjų palūkanų pajamų marža (NIM)</i>	Grynosios palūkanų pajamos/Turtas
5.	<i>Palūkanų pajamų ir turto santykis</i>	Palūkanų pajamos/Turtas
6.	<i>Veiklos pajamų ir turto santykis</i>	Veiklos pajamos/Turtas
7.	<i>Kapitalizacija</i>	Svertinis akcijų vidurkis x Akcijos rinkos kaina
8.	<i>Pelnas tenkantis vienai akcijai (EPS)</i>	Grynasis pelnas/Vidutinis akcijų skaičius
9.	<i>Akcijos kainos ir pelno santykis (P/E)</i>	Akcijos rinkos kaina/ EPS
10.	<i>Pelno marža</i>	Grynasis pelnas/Veiklos pajamos
11.	<i>Palūkanų išlaidų ir turto santykis</i>	Palūkanų išlaidos/Turtas

Šaltinis: sudaryta pagal Darškuvienę, Įmonių finansinė analizė: rodiklių skaičiavimo metodika, 2010, Jasevičienė, Komercinė bankininkystė: analizė ir vertinimas, 2013.

Turto pelningumo (grąžos) rodiklis parodo, kaip sėkmingai banko vadovybė sugeba gauti pajamas iš banko turto straipsnių (Katkus, 2000, p. 50). Jasevičienė (2013) pabrėžia, kad didėjant tokių veiksmų kaip palūkanų pajamų pokyčiai, prekyba finansiniu turtu, išvestiniais finansiniais instrumentais apimčiai, didėja ir turto pelningumo rodiklis. Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo banko valdomas turtas panaudojamas efektyviau. Bankų turto pelningumo rodiklis yra labai žemas lyginant su įmonėmis ir dažniausiai būna nuo 1 iki 5 procentų (Darškuvienė, 2010, p. 59, Darškuvienė, 1997, p. 90). **Turto pelningumas (grąža) prieš mokesčius**. Lyginant kelių konkuruojančių bankų veiklos rezultatus bei siekiant įvertinti banko turto panaudojimo efektyvumą, neatsižvelgiant į pelno mokesčio įtaką, tikslinga skaičiuoti turto pelningumo grąžą prieš mokesčius (Jasevičienė, 2013, p. 89). Rodiklis apibūdina banko turto panaudojimo efektyvumą, neatsižvelgiant į pelno mokesčio įtaką banko pelnui.

Kuo didesnė rodiklio reikšmė, tuo pelningesnis, racionalesnis banko turto panaudojimas (Darškuvienė, 2010, p. 61). **Nuosavo kapitalo pelningumo (grąžos) rodiklis** parodo kiek banko uždirbto grynojo pelno tenka vienam nuosavo kapitalo litui. Šis rodiklis rodo banko galimybes ateityje didinti kapitalą iš veiklos rezultatų, o ne iš papildomų finansavimo šaltinių (Darškuvienė, 2010, p. 60, Jasevičienė, 2013, p. 90, Katkus, 2000, p. 50). Anot Cibulskienės ir Butkaus (2009), šis rodiklis parodo, kokia pelno dalis procentais tenka nuosavybės litui. Kuo didesnis banko nuosavas kapitalas, tuo šis rodiklis yra žemesnis ir tuo mažesnis nuosavo kapitalo panaudojimo efektyvumas. **Grynujų palūkanų pajamų marža.** Šis rodiklis apibūdina banko aktyvų ir pasyvų valdymo efektyvumą bei parodo finansinės veiklos, susijusios su kreditavimu ir lėšų pritraukimu, pelningumą. Jo reikšmę gali lemti ne tik banko valdymas, bet ir išoriniai ekonominiai veiksniai, rinkos palūkanų normos svyravimai (Jasevičienė, 2013, p. 91, Katkus, 2000, p. 50). Kuo didesnis skirtumas tarp gaunamų palūkanų už banko paskolas ir palūkanų, sumokamų už veiklai finansuoti naudojamas lėšas, tuo šis rodiklis didesnis. (Darškuvienė, 2010, p. 63). **Palūkanų pajamų ir turto santykis.** Rodiklis parodo banko sugebėjimą uždirbti palūkanų pajamas iš viso turto. Kuo šis rodiklis aukštesnis, tuo pelningesnė banko veikla. Jis priklauso nuo banko turto struktūros, turto kokybės, terminų ir jautrumo palūkanų normų svyravimams, paskolų palūkanų politikos, taip pat priklauso ir nuo palūkanų normų rinkoje. Augant palūkanų normoms rinkoje, šis rodiklis didėja, ir atvirkščiai (Darškuvienė, 2010, p. 64, Jasevičienė, 2013, p. 91). **Veiklos pajamų ir turto santykis.** Veiklos pajamų ir turto santykis yra rodiklis, parodantis, kiek bendrų veiklos pajamų uždirba vienas investuotas litas (Jasevičienė, 2013, p. 91). Kuo šis rodiklis didesnis, tuo plačiau išvystyta ne tik kreditavimo, bet ir kita banko veikla (Darškuvienė, 2010, p. 64). **Kapitalizacija.** Apskaičiuota kapitalizacija parodo banko nuosavo kapitalo rinkos vertę, jeigu už visas jo akcijas būtų mokama rinkos kaina konkrečiu laiko momentu. Skaičiuojant banko kapitalizaciją, atsižvelgiama į faktiškai išleistų ir apmokėtų paprastųjų vardinių akcijų skaičių konkrečiu laiko momentu bei akcijos rinkos kainą. Akcijos kainai rinkoje kylant, kapitalizacija didėja ir atvirkščiai (Darškuvienė, 2010, p. 72). **Akcijos kainos ir pelno santykis.** Rodiklis parodo, kiek investuotojas moka už vieną banko praeitu laikotarpiu uždirbto grynojo pelno, priskirtino vienai paprastajai akcijai, litą. Kuo rodiklis didesnis, tuo banko akcijos brangesnės, investuotojų geriau vertinamos rinkoje. Kuo žemesnis rodiklis, tuo pigesnė akcija ir mažesnė jos vertė (Darškuvienė, 2010, p. 74). **Pelnas tenkantis vienai akcijai.** Vienos akcijos pelnas parodo, kiek banko uždirbto grynojo pelno, priskirtino paprastųjų akcijų savininkams, tenka vienai apyvartoje esančiai paprastajai akcijai. Tai vienas pagrindinių rodiklių, naudojamų finansų rinkose akcininkų investicijų į bankų akcijas palyginimui bei vertinimui. Banko vienos akcijos pelnas skaičiuojamas taip pat, kaip ir įmonių vienos akcijos pelnas (Darškuvienė, 2010, p. 64, Smolenskas, 1997, p. 61). **Pelno marža** yra rodiklis, kuris suteikia informacijos, kiek grynojo pelno uždirbama vienam palūkanų ir nepalūkanų pajamų litui. Didesnės

komercinių bankų šio rodiklio reikšmės rodo, kad bankas geriau sugeba valdyti savo išlaidas ir dirba pelningai (Jasevičienė, 2013, p. 91). Pasak Kvedaraitės (1996), pelno marža dažnai yra nustatoma bendrojo pelno pagrindu. Pelno marža priklauso nuo banko paskolų palūkanų lygio, kitos pajamas uždirbančios veiklos mastų ir pelningumo bei jų augimo. Kuo didesnės banko palūkanų, veiklos išlaidos, o taip pat atidėjiniai paskolų nuostoliams padengti, pelno mokesčio tarifas, tuo šis rodiklis žemesnis (Darškusienė, 2010, p. 65). **Palūkanų išlaidų ir turto santykis.** Šis rodiklis parodo išlaidų, susijusių su bankų lėšų šaltinių pritraukimu veiklai finansuoti, mastą. Jis priklauso nuo lėšų šaltinių struktūros, jų terminų bei jautrumo palūkanų normų svyravimams. Kuo šis rodiklis mažesnis, tuo efektyvesnis banko įsipareigojimų valdymas. Aukštas rodiklis, palyginus su kitų bankų duomenimis, rodo, jog naudojami brangūs banko veiklos finansavimo šaltiniai (Darškusienė, 2010, p. 65). Anot Jasevičienės (2013), komercinio banko išlaidų valdymas matomas ne tik iš pelno maržos rodiklio, bet ir iš palūkanų išlaidų ir turto santykio.

1.4.2 Veiklos efektyvumo rodikliai

Veiklos efektyvumo rodikliai padeda banko vadovams išsiaiškinti, ar efektyviai naudojamas institucijos turtas. Efektyvumas yra neatsiejamas nuo bet kokios veiklos. Veiklos efektyvumas yra suprantamas kaip kriterijus, kuriuo vertinama banko veikla panaudojant išteklius. Banko veiklos efektyvumo rodikliai ir jų apskaičiavimo formulės parodyti 1.2 lentelėje.

1.2 lentelė

Banko veiklos efektyvumo rodikliai ir jų apskaičiavimo formulės

Nr.	Rodiklis	Formulė	Čia:
1.	<i>Išlaidų ir pajamų santykis</i>	$CIR = NPI/GPP + NPP \times 100\%$	CIR - išlaidų ir pajamų santykis; NPI - nepalūkanų išlaidos; GPP - grynosios palūkanų pajamos; NPP - nepalūkanų pajamos.
2.	<i>Palūkanų išlaidų koeficiento</i>	$IER = PI/VP \times 100\%$	IER - palūkanų išlaidų koeficientas; PI - palūkanų išlaidos; VP - veiklos pajamos.
3.	<i>Nepalūkanų išlaidų koeficientas</i>	$NIER = NPI/VP \times 100\%$	NIER - nepalūkanų išlaidų koeficientas; NPI - nepalūkanų išlaidos; VP - veiklos pajamos.
4.	<i>Nepalūkanų išlaidų ir pajamų santykinis rodiklis</i>	NPP / NPI	NPP - nepalūkanų pajamos; NPI - nepalūkanų išlaidos.

Šaltinis: sudaryta pagal Darškusienė, Įmonių finansinė analizė: rodiklių skaičiavimo metodika, 2010.

Ištekliai turi būti paskirstomi taip, kad būtų gaunama maksimali nauda juos panaudojant. Veiklos efektyvumo rodiklių grupėje nagrinėjami koeficientai: išlaidų ir pajamų santykis, palūkanų išlaidų koeficientas, nepalūkanų išlaidų koeficientas bei nepalūkanų išlaidų ir pajamų santykinis rodiklis. Bankai yra komerciniai subjektai, todėl jie ieško galimybių kuo efektyviau valdyti savo išteklius ir kuo mažesnėmis išlaidomis gauti didesnę naudą savo akcininkams (Novickytė, 2010). Kaip teigia M. M.

Cornett, E. Ors ir H. Tehranian (2002), veiklos efektyvumo rodikliai įvertina banko gebėjimą generuoti pajamas, padengti išlaidas, investicinės banko veiklos efektyvumą. ***Išlaidų ir pajamų santykis*** parodo, kokia nepalūkanų išlaidų dalis tenka vienam banko uždirbamų grynujų palūkanų pajamų ir nepalūkanų pajamų litui. Kuo rodiklis žemesnis, tuo bankas efektyviau valdo išlaidas ir racionaliau uždirba pajamas. Grynosios palūkanų pajamos šiuo atveju gali būti apskaičiuojamos neatsižvelgiant į paskolų portfelio kokybę ir neatimant atidėjinių paskolų nuostoliams padengti (Darškusienė, 2010, p. 67, Jasevičienė, 2013, p. 92). ***Palūkanų išlaidų koeficiento*** rodiklis parodo, kokia palūkanų išlaidų dalis tenka vienam banko bendrų veiklos pajamų (palūkanų ir nepalūkanų pajamų) litui. Šis rodiklis įvertina banko veiklos efektyvumą, pritraukiant ir panaudojant finansinius išteklius. Kuo šis rodiklis mažesnis, tuo efektyvesnis išlaidų valdymas, ir tuo didesnis banko pelningumas (Darškusienė, 2010, p. 68, Jasevičienė, 2013, p. 92). ***Nepalūkanų išlaidų koeficientas***. Rodiklis parodo, kokia nepalūkanų išlaidų dalis tenka vienam banko bendrų pajamų (palūkanų ir nepalūkanų pajamų) litui. Mažesnis rodiklis rodo didesnę banko pelningumą. Tačiau pernelyg žemas rodiklis gali rodyti potencialias banko problemas (Darškusienė, 2010, p. 68, Jasevičienė, 2013, p. 92). ***Nepalūkanų išlaidų ir pajamų santykinis rodiklis***. Rodiklis rodo, kiek nepalūkanų pajamų tenka vienam banko nepalūkanų išlaidų litui. Kuo šis rodiklis didesnis, tuo efektyvesnis banko valdymas, sėkmingai diversifikuojant veiklas. Tačiau praktikoje šis rodiklis retai viršija 1. Antra vertus, šį rodiklį mažina tokios būtinos bankų išlaidos, kaip, pavyzdžiui, investicijos į naujas technologijas (Darškusienė, 2010, p. 70, Jasevičienė, 2013, p. 92).

1.4.3 Finansinio svarto rodikliai

Finansinio svarto rodikliai apibūdina banko veiklos pusiausvyrą. Šie rodikliai leidžia suderinti skolinto ir nuosavo kapitalo proporcijas ir taip didinti kapitalo pelningumą. Šie rodikliai rodo, kokia dalis turto yra finansuojama iš nuosavo kapitalo, nes kapitalo ir turto balansas visada lygus, todėl lyginant kapitalą su turto puse yra lengviau suprasti, kas priklauso savininkams, o kas yra finansuota skolintomis lėšomis. Finansinio svarto rodiklių grupėje nagrinėjami koeficientai: finansinio svarto koeficientas, turto ir nuosavo kapitalo santykis, įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykis, paskolų ir indėlių santykis bei atidėjinių blogoms paskoloms padengti ir paskolų santykis. Banko finansinio svarto rodikliai ir jų apskaičiavimo formulės parodyti 1.3 lentelėje.

Finansinio svarto koeficientas rodo, kiek nuosavo kapitalo tenka vienam turto litui. Šis rodiklis atskleidžia banko kapitalo formavimo bei veiklos finansavimo politiką. Aukštas rodiklis rodo žemesnę banko kapitalo riziką, tačiau pernelyg aukštas rodiklis rodo, kad bankas susiduria su problemomis pritraukdamas finansavimo lėšas iš išorės. Šis rodiklis neturėtų būti žemesnis nei 2% (Darškusienė, 2010, p. 70, Jasevičienė, 2013, p. 93). ***Turto ir nuosavo kapitalo santykis*** rodo, kiek turto tenka

vienam nuosavo kapitalo litui. Tai atvirkščias rodiklis finansinio svėro koeficientui. Aukštas turto ir nuosavo kapitalo santykis gali liudyti apie didelius įsipareigojimus, aukštesnę banko kapitalo riziką (Darškuvienė, 2010, p. 70). Šis rodiklis taip pat susijęs su banko kapitalo struktūros formavimo politika bei priklauso nuo kapitalo pakankamumo reguliavimo (Jasevičienė, 2013, p. 93).

1.3 lentelė

Banko finansinio svėro rodikliai ir jų apskaičiavimo formulės

Nr.	Rodiklis	Formulė	Čia:
1.	Finansinio svėro koeficientas	$LR = NK/T \times 100\%$	LR - finansinio svėro koeficientas; NK - nuosavas kapitalas; T - banko turtas.
2.	Turto ir nuosavo kapitalo santykis	$AER = T/NK \times 100\%$	AER – turto ir nuosavo kapitalo santykis; T - turtas; NK - nuosavas kapitalas.
3.	Įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykis	$LER = I/NK \times 100\%$	LER - įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykis; I - banko įsipareigojimai; NK - nuosavas kapitalas.
4.	Paskolų ir indėlių santykis	$LDR = P/IK \times 100\%$	LDR - paskolų ir indėlių santykis; P - banko išduotos paskolos; IK - banko priimti indėliai ir akredityvai.
5.	Atidėjinių blogoms paskoloms padengti ir paskolų santykis	$PLL = AT/P \times 100\%$	PLL - atidėjinių blogoms paskoloms padengti ir paskolų santykis; AT- atidėjiniai, skirtų blogų paskolų padengimui; P - banko išduotos paskolos;

Šaltinis: sudaryta pagal Darškuvienė, Įmonių finansinė analizė: rodiklių skaičiavimo metodika, 2010.

Įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykis rodo, kiek vienam nuosavo kapitalo litui tenka įsipareigojimų. Aukštas rodiklis liudija apie didesnę riziką, padengiant visus įsipareigojimus ir sunkumus, gaunant pakankamai lėšų tolesnei banko plėtrai (Darškuvienė, 2010, p. 71, Jasevičienė, 2013, p. 93). **Paskolų ir indėlių santykis.** Paskolų ir indėlių santykis parodo, koku mastu banko paskolos yra finansuojamos indėliais. Paskolos apskaičiuojamos kaip visų banko suteiktų paskolų tiek finansinėms institucijoms, tiek ir nefinansiniam sektoriui, suma (Darškuvienė, 2010, 71).

1.4.4 Likvidumo ir kapitalo pakankamumo rodikliai

Likvidumo rodikliai yra reglamentuoti ir stebimi Lietuvos banko. Likvidumas - banko gebėjimas paversti turtą grynaisiais pinigais, patiriant kuo mažesnius nuostolius. Banko likvidumo rodikliai ir jų apskaičiavimo formulės parodyti 1.4 lentelėje.

Likvidumo normatyvas skirtas likvidumo rizikai valdyti. Tai parodo, kad bankas nesugebės laiku įvykdyti savo finansinių įsipareigojimų, siekdamas juos įvykdyti gali būti priverstas parduoti finansinį turtą ir dėl likvidumo rinkoje stokos patirs nuostolių. Didelis likvidumo rodiklis liudija apie neoptimaliai naudojamas banko skolintas lėšas pajamoms uždirbti (Darškuvienė, 2010, p. 56,

Jasevičienė, 2013, p. 85). Likvidumo rodikliai yra glaudžiai susiję su įmonės mokumu (Smalenskas, 1997, p. 56). Kuo didesnis šis santykis, tuo lengviau bankui patenkinti jo kreditorių reikalavimus.

1.4 lentelė

Banko likvidumo rodikliai ir jų apskaičiavimo formulės

Nr.	Rodiklis	Formulė	Čia:
1.	Likvidumo normatyvas	$L = LT/EĮ \times 100\% \geq 30\%$	L - likvidumo normatyvas; LT - likvidus turtas; EĮ - einamieji įsipareigojimai.
2.	Maksimalios paskolos vienam skolininkui normatyvas	$N = PGV/BK \times 100\% \leq 25\%$	N - maksimalios paskolos sumos normatyvas; PGV - paskolos grynąja verte; BK - banko kapitalas.
3.	Paskolų ir turto santykis	$LA = P/T \times 100\%$	LA - paskolų ir turto santykis; P - banko išduotų paskolų suma; T - turtas.

Šaltinis: sudaryta pagal Darškuvienė, Įmonių finansinė analizė: rodiklių skaičiavimo metodika, 2010, Masilionis, Banko finansinės ataskaitos, 1998, Jasevičienė, Komercinė bankininkystė: analizė ir vertinimas, 2013.

Maksimalios paskolos vienam skolininkui normatyvas. Šis rodiklis yra vienas iš banko paskolų portfelio limitų, skirtų individualių kreditų koncentracijai valdyti. Koncentracijos rizika suprantama kaip galimybė bankui patirti santykinai didelį nuostolį, kad sutriktų normali banko veikla. Didelė rodiklio reikšmė rodo pernelyg aukštą banko paskolų portfelio koncentraciją bei aukštą kredito riziką (Darškuvienė, 2010, p. 56, Jasevičienė, 2013, p. 85). **Paskolų ir turto santykis** rodo, kokią dalį banko valdomo turto sudaro išduotos paskolos. Kuo aukštesnis šis rodiklis, tuo sunkiau bankui bus vykdyti staiga padidėjusius einamuosius įsipareigojimus. Šis rodiklis parodo, ar įmonė turi finansinę pusiausvyrą tarp skolos ir savo turto (Smalenskas, 1997, p. 59). **Kapitalo pakankamumo** rodikliai, kaip ir likvidumo, yra viena iš kelių teisės aktais ir direktyvomis reglamentuotų rodiklių grupė. Masilionis (1998) teigia, kad kapitalo pakankamumo normatyvas, rodantis banko kapitalo ir turto, įvertinto pagal riziką, santykis. Kuo aukštesnis kapitalo pakankamumo rodiklis, tuo didesnė banko kapitalo rizika. Šis santykis turi būti ne mažesnis kaip 8%. Šis rodiklis skaičiuojamas pagal formulę:

$$KP = K/BTĮ + NSĮ \times 100\% \quad (1.1)$$

čia:

KP - kapitalo pakankamumas;

K – skaičiuotinas banko kapitalas (I ir II lygio kapitalų suma);

BTĮ – banko balanso turtas (aktyvai), įvertintas pagal rizikos laipsnį;

NSĮ – banko nebalansiniai įsipareigojimai, įvertinti pagal rizikos laipsnį.

Kapitalo pakankamumo normatyvu siekiama sumažinti kredito, o taip pat rinkos bei operacinę riziką ir apsaugoti tiek indėlininkus, tiek investuotojus, taip pat didinti bankų veiklos stabilumą (Darškuvienė, 2010, p. 57, Gudelytė, Valužis, 2012, p. 299). **Bendrojo kapitalo pakankamumo**

koeficientas. Lyginant atskirų bankų bendrojo kapitalo pakankamumo rodiklį, galima daryti išvadą - kuo didesnė šio rodiklio reikšmė, tuo tas bankas yra prisiėmęs didesnę kapitalo riziką ir mažesnę aktyvų riziką (Jasevičienė, 2013, p. 86). Didesnė šio rodiklio reikšmė parodo ir didesnę banko kapitalo riziką. Stambiuose bankuose šis rodiklis yra žemesnis. Bendrojo kapitalo pakankamumo koeficientas lyginamas su kapitalo pakankamumo normatyvu ir turi būti ne mažesnis nei 8%. Šis rodiklis skaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Bendras kapitalas} / \text{Pagal riziką įvertintas turtas} \quad (1.2)$$

Mažesniuose bankuose šis rodiklis dažnai viršija nustatytą normatyvo lygį (Darškusienė, 2010, p. 58, Gudelytė, Valužis, 2012, p. 299). **Pagrindinio kapitalo pakankamumo koeficientas.** Šis rodiklis parodo, koku mastu banko pagal riziką įvertintas turtas yra padengtas pirmojo lygio arba pagrindiniu kapitalu. Šis rodiklis skaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Pirmo lygio (pagrindinis) kapitalas} / \text{Pagal riziką įvertintas turtas} \quad (1.3)$$

Kuo didesnis šis rodiklis, tuo didesnė banko kapitalo rizika. (Darškusienė, 2010, p. 59, Gudelytė, Valužis, 2012, p. 299, Jasevičienė, 2012, p. 86)

Apibendrinant analizuotą literatūrą galima daryti išvadą, kad yra daug įvairių rodiklių, kurių apskaičiavimas, įvertinimas leidžia labiau analizuoti komercinių bankų veiklos rezultatus bei formuoti jo veiklos perspektyvas. Norint išsamiau ištirti banko finansinės veiklos būklę ir veiklos rezultatus, santykinis rodiklius būtina skaičiuoti remiantis visomis finansinėmis ataskaitomis, ieškoti jų tarpusavio ryšių bei priklausomybės. Pelningumo rodikliai parodo bendrą likvidumo, turto valdymo ir skolų valdymo poveikį banko finansinės veiklos rezultatams, taip pat šiuos rodiklius galima sieti su banko finansinės veiklos rizikos ar jo bankroto grėsme. Finansinio sveto rodikliai apibūdina banko finansinės veiklos pusiausvyrą, leidžia suderinti skolinto ir nuosavo kapitalo proporcijas ir taip didinti kapitalo pelningumą. Veiklos efektyvumo rodikliai padeda banko vadovams išsiaiškinti ar efektyviai naudojamas banko turtas. Likvidumo ir kapitalo pakankamumo rodikliais siekiama užtikrinti stabilų ir saugų banko finansinę veiklą bei valdyti jos riziką. Likvidumo ir kapitalo pakankamumo rodikliai yra reglamentuoti ir stebimi Lietuvos banko.

1.5 Perspektyvų vertinimas naudojant bankroto prognozavimo modelius

Įmonių vadovai turi nuolat ieškoti būdų ir priemonių įmonių bankrotams išvengti ir jų sėkmingos veiklos tęstinumui garantuoti. Dabartinėmis sunkmečio sąlygomis bankrutuojančių įmonių skaičius nuolat didėja, todėl labai svarbu kuo tiksliau ir anksčiau įvertinti jų finansinę būklę. Įmonių bankroto prognozavimas yra būdas kiekybiniais parametrais įvertinti įmonių būklę, nustatyti neigiamas įmonių būklės tendencijas ir jų bankroto tikimybę (Garškaitė, 2008, p. 282).

V. Narvilas ir V. Jurienė (2009) teigia, kad įmonės bankroto tikimybei nustatyti neužtenka apskaičiuoti kelių santykinų rodiklių. Neretai būna, kad vieni rodikliai pasiekia kritinę ribą, o kiti būna visiškai geri. Tačiau santykiniai rodikliai gali būti puikiai pritaikyti įmonės bankrotams prognozuoti, svarbiausius ir reikšmingiausius iš jų sujungus į bankroto prognozavimo modelius. Kiekvienas modelis turi savitą bankroto nustatymo būdą ir remiasi skirtingais koeficientais. Pasak Garškaitės (2008), dažniausiai aptarinėjami klasikiniai statistiniai modeliai. Iš jų anksčiausiai įmonių bankroto grėsmei nustatyti siūlyti tokie kompleksiniai modeliai, kuriuose naudojama tiesinė diskriminantinė analizė. Tiesinės diskriminantinės analizės modeliai tiesinės funkcijos pagrindu nustato priklausomybę tarp bankroto tikimybės, kaip priklausomojo kintamojo, ir nepriklausomų kintamųjų – finansinių įmonių rodiklių.

Kaip teigia R. Sneidere (2005), tiesinės diskriminantinės analizės modeliai gali pateikti tik tiesinę priklausomybę tarp finansinių rodiklių ir bankroto tikimybės, o šis santykis greitai kintančiomis ekonominėmis ir konkurencinėmis sąlygomis dažniausiai nebūna toks paprastas ir vien tiesioginis. Atsižvelgiant į tai, buvo sukurti logistinės regresijos modeliai, kuriuose bankroto tikimybei apskaičiuoti be tiesinės funkcijos naudojama ir loginė regresijos funkcija. Bankroto tikimybė apskaičiuojama tokia formule:

$$P_B = 1 / (1 + e^{-Z}) \quad (1.4)$$

čia:

P_B - bankroto tikimybė, tarp 0 ir 1;

$e = 2,71828$;

Z – tiesinės analizės funkcija (Garškaitė, 2008, p. 93).

Remiantis pateiktais autorių teiginiais, pasirinkti šie bankroto prognozavimo modeliai: **E. Kaciak** ir **B. Eygi Erdogan**. Minėti modeliai naudojami banko bankroto tikimybei įvertinti.

E. Kaciak bankroto prognozavimo modelis. Išanalizavęs 20 finansinių koeficientų, E. Kaciak (1997) atrinko šešis reikšmingiausius. Galutinį diskriminantinės analizės pagrindą sukurtą bankroto prognozavimo modelio variantą sudaro 8 kintamieji. Šią formulę autorius pavadino Z modeliu.

$$Z = (1,8601)X_1 + (-2,008)X_2 + (4,7043)X_3 + (-1,263)X_4 + (1,4248)X_5 + (2,3574)X_6 + (-1,656)X_7 + (4,4307)X_8 \quad (1.5)$$

čia:

X_1 - grynujų palūkanų pajamų ir visų išlaidų santykis;

X_2 - veiklos išlaidų ir vidutinio turto santykis;

X_3 - paskolų pajamų ir vidutinio turto santykis;

X_4 - atlyginimų ir vidutinio turto santykis;

X_5 - trumpalaikių vertybinių popierių ir turtą uždirbančių pajamų santykis;

X_6 - nebankinių operacijų ir vidutinio turto santykis;

X_7 - blogų paskolų ir vidutinio turto santykis;

X_8 - kapitalo pakankamumo rodiklis.

Pagal E. Kaciak modelį bankui bankrotas negresia, jei Z reikšmė yra mažesnė nei 0. Kuo didesnė Z reikšmė, tuo didesnė banko bankroto tikimybė. Šis modelis turi 95,7 % patikimumą¹.

B. Eygi Erdogan bankroto prognozavimo modelis. Kurdamas modelį, E. Eygi Erdogan (2008) išanalizavo 87 finansinius rodiklius. Galutinį diskriminantinės analizės pagrindą sukurtą bankroto prognozavimo modelio variantą sudaro 8 kintamieji. Šio modelio formulė yra tokia:

$$XB = -13,2074 + 0,6261C2 - 2,1699C12 + 9,4295C14 + 5,5284C16 + 2,3612C17 - 1,7048C19 \quad (1.6)$$

čia:

$C2$ – akcininkų nuosavybės, visų pajamų ir indėlių, paskolų santykis;

$C12$ – grynojo pelno ir vidutinio turto santykis;

$C14$ – grynojo pelno ir vidutinio kapitalo santykis;

$C16$ – palūkanų pajamų ir palūkanų išlaidų santykis;

$C17$ – nepalūkanų pajamų ir nepalūkanų išlaidų santykis;

$C19$ – atidėjinių paskolų nuostoliams ir visų paskolų santykis.

Modelio ribinė vertė XB – indeksas yra 0,5. Jei XB reikšmė didesnė nei 0,5, tai bankui bankrotas negresia, jeigu XB reikšmė mažesnė nei 0,5 - gresia bankrotas. Bankroto tikimybei apskaičiuoti be tiesinės funkcijos naudojama ir loginės regresijos funkcija. Vertinant bankroto tikimybę, B. Eygi Erdogan modelis turi 95 % patikimumą.

Įmonių bankroto prognozavimo modelių svarba išryškėja, kai jie pritaikomi kaip priemonės, padedančios deramai įvertinti bankroto tikimybę, leidžiančios įmonėms laiku diagnozuoti pirminius požymius. Pagal būklės įvertinimo rodiklius galima ieškoti būdų sumažinti ar net pašalinti bankroto grėsmę. Įmonių bankroto prognozavimo ir jo grėsmės nustatymo iš anksto dėka, galima ne tik išvengti bankroto, bet ir priimti veiksmingus strateginius sprendimus (Rugenytė, Menciūnienė, Dagilienė, 2010, p. 145).

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad prie banko finansinės veiklos perspektyvų įvertinimo galima priskirti bankroto prognozavimą, kurio pagrindu vertinama banko finansinės veiklos būklė, bei perspektyvos. Išnagrinėjus finansinius koeficientus, galima pastebėti, kad atliekant banko bankroto prognozavimą E. Kaciak ir B. Eygi Erdogan dažniausiai naudoja pelningumo rodiklius, antroje vietoje pagal reikšmingumą bankroto tikimybei yra veiklos efektyvumo rodikliai.

¹ Modelio patikimumas likus vieneriems metams iki bankroto.

2. AB ŠIAULIŲ BANKO FINANSINĖS VEIKLOS ANALIZĖS IR PERSPEKTYVŲ ĮVERTINIMAS

Kaip teigia Buškevičiūtė ir Mačerinskienė (2004), finansų analizė susijusi su tam tikros veiklos prognozavimu, planavimu, apskaita ir kontrole. Norint įvertinti anksčiau priimtus sprendimus bei priimti perspektyvesnius valdymo sprendimus, naudojami įvairūs finansų analizės metodai bei būdai. Remiantis finansų analizės duomenų baze, galima daryti įmonės veiklos efektyvumą, pelningumą ir jos perspektyvumą apibūdinančias išvadas.

Pasak Bivainio ir Garškaitės (2010), analizuojant įmonės finansinius santykinius rodiklius, nustatomos įmonės probleminės sritys. Finansinių santykinų rodiklių sudedamosios dalys yra balanso ir pelno (nuostolių) ataskaitos rodikliai. Įmonės finansinio stabilumo, likvidumo būklę apibūdina turtas, įsipareigojimai ir nuosavas kapitalas, šie rodikliai parodomi balanse. Veiklos rezultatus apibūdina pelno (nuostolių) ataskaitoje nurodyti pajamų ir sąnaudų dydžiai. Mokslinėje literatūroje dažniausiai autorių išskiriamos keturios pagrindinės finansinių rodiklių grupės, kurios turėtų būti siejamos su įmonių veiklos rizikos ir finansinės būklės vertinimu:

- pelningumo rodikliai;
- finansinio svėro rodikliai;
- veiklos efektyvumo rodikliai;
- likvidumo rodikliai (Grigaravičius (2003), Mackevičius (2007), Jasevičienė

(2013) ir kt.). Visos keturios finansinių rodiklių grupės sudaro sistemą, kuria remiantis, vertinama įmonių finansinė būklė, bei jų veiklos tęstinumas ir perspektyvos. Pelningumo rodikliai rodo įmonių grynąją veiklos rezultatą. Blogėjantys finansinio svėro rodikliai rodo įmonių nemokumo aktualumą bei realumą, t. y. įmonės gali patirti arba jau patiria mokumo sunkumus ir joms gali būti taikomos bankroto procedūros. Efektyvumo rodikliai rodo, kaip intensyviai naudojamas turtas, siekiant uždirbti pajamas. Mažiau intensyvus turto panaudojimas gali įspėti apie įmonei gresiantį bankrotą. Pablogėjus įmonių likvidumo rodikliams, negalima griežtai konstatuoti, kad įmonė yra nemoki, tačiau likvidumo problemos gali būti pirminiai požymiai, įspėjantys, apie įmonei gresiantį bankrotą. Garškaitė (2008) teigia, kad viena iš efektyviausių metodikų įmonių bankrotui prognozuoti yra likvidumo ir pelningumo rodiklių skaičiavimas bei jų tarpusavio analizė.

Šiuolaikinėmis konkurencingo verslo sąlygomis vis daugiau įmonių susiduria su nemokumo problemomis. Įmonių bankrotai tampa nuolatiniu pasaulinės finansinės krizės reiškiniu, sukeliančiu daug neigiamų pasekmių ne tik pačiai įmonei, bet ir valstybei, visuomenei. Siekiant išvengti įmonių bankrotų ir jų sukeltų pasekmių, reikia nustatyti, įvertinti ir spręsti įmonėse iškilusias finansines problemas gerokai anksčiau, nei paaiškėja, kad įmonė bankrutuoja. Todėl svarbu, kad kiekviena įmonė

turėtų savo veiklos stabilumo ir tęstinumo vertinimo metodiką, kuri padėtų ne tik iš anksto nustatyti bankroto tikimybę, kitus įmonei gresiančius pavojus ir įvairių rūšių riziką, bet ir imtis strateginių veiksmų įmonės veiklai gerinti (Mackevičius, 2010, p. 124).

Svarbiausia tyrimo metodikos dalis yra – nagrinėjamo AB Šiaulių banko finansinių rodiklių apskaičiavimas įvertinant finansinę analizę, perspektyvas bei bankroto tikimybę. Šioje dalyje bus atliktos horizontalioji balanso, pelno (nuostolių) ir vertikalioji balanso, pelno (nuostolių) analizės. Banko horizontaliosios ir vertikaliosios analizės rezultatai yra pagrindas santykinei analizei atlikti, apskaičiuojant įvairius finansinius santykinius rodiklius. Todėl darbe bus apskaičiuoti AB Šiaulių banko pelningumo, veiklos efektyvumo, finansinio sverto bei likvidumo ir kapitalo pakankamumo rodikliai. Atlikus banko perspektyvų įvertinimą bus atliktas ir banko bankroto tikimybės įvertinimas naudojant E. Kaciak ir E. Eygi Erdogan bankroto prognozavimo modelius. Finansinės analizės būklei nustatyti naudojami dokumentai: AB Šiaulių banko balansas (2009 – 2013 metų), pelno (nuostolių) ataskaita (2009 – 2013 metų) ir kiti su bankų veikla susiję dokumentai.

2.1 AB Šiaulių banko finansinės veiklos vertinimas Lietuvoje veikiančių komercinių bankų kontekste

Šiuo metu, Lietuvoje veikia 7 Lietuvos banko licenciją turintys komerciniai bankai (Lietuvos Banko 2014 metų duomenys). Pagal kapitalo kilmę bankai gali būti suskirstyti į tris kategorijas: skandinaviško kapitalo - AB SEB, AB Swedbank, AB DnB, latviško kapitalo - AB Citadelė ir lietuviško kapitalo - AB Šiaulių, UAB Medicinos ir AB FINASTA.

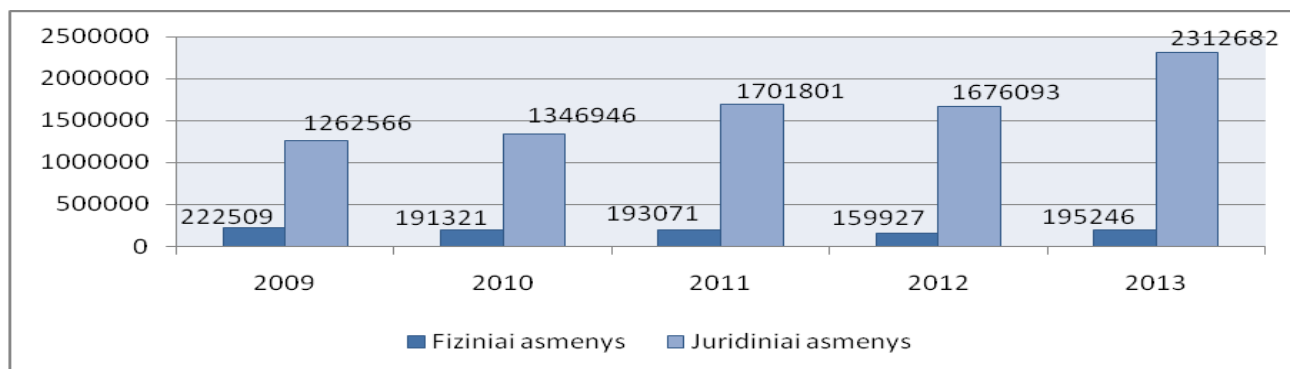
Per analizuojamą laikotarpį 2009 – 2013 metais vienas iš svarbesnių šalies bankų sektoriuje įvykių yra 2011 metais AB banko SNORAS veiklos sustabdymas. Nors AB banko SNORAS bankrotas vertintinas kaip reikšmingas įvykis bankų sektoriuje, teigiama, kad šis atvejis yra išskirtinis, susijęs tik su vieno konkretaus banko netinkamu valdymu. Jame atskleistos negerovės nėra būdingos nei kitiems bankams, nei šalies bankų sistemai, kurioje 2011 metais vyravo teigiami poslinkiai (Lietuvos banko pranešimas seimui, 2011).

2013 metais bankrutavo AB Ūkio bankas, tačiau jo bankrotas didelio poveikio bankų sektoriui neturėjo. Didesnę įtaką veiklai pajuto tik AB Šiaulių bankas, kuriam buvo perleista reikšminga šio banko veiklos dalis; dalis banko turto, apdraustų indėlių portfelis (Lietuvos banko pranešimas seimui, 2013). Perėmus dalį bankrutavusio AB Ūkio banko, AB Šiaulių banko pozicija rinkoje smarkiai pasikeitė. AB Šiaulių bankas per labai trumpą laiką atidarė 25 buvusius AB Ūkio banko skyrius, operatyviai atnaujino paslaugų teikimą buvusiems AB Ūkio banko klientams, sudarė jiems sąlygas vėl disponuoti savo lėšomis. Atnaujinus paslaugų teikimą buvusiems AB Ūkio banko klientams, AB

Šiaulių banko padalinių tinklas išsiplėtė. Lyginant 2012 metus su 2013 metais banko padalinių tinklas išsiplėtė nuo 63 skyrių iki 77 skyrių, veikiančių 36 Lietuvos miestuose.

Iš pateiktų 1 priede duomenų matyti, kad 2013 metais didžiausią turto rinkos dalį užimą AB SEB bankas - 37,71%. Antroje vietoje bankų sektoriaus lyderis yra AB Swedbank bankas – 31,02%. Palyginus AB SEB banką su AB Swedbank banku, jo valdomas turtas yra didesnis 1,2 karto. AB DnB banko valdomas turtas bendroje struktūroje sudaro – 19,23%, o AB Šiaulių banko - 8,39%, t.y. 5 250 828 tūkst. Lt. Bankų UAB Medicinos ir AB FINASTA valdomo turto dalis sudaro mažiausią dalį, t.y. 1,41% - UAB Medicinos, 0,65% - AB FINASTA, bendroje turto struktūroje. Lyginant 2012 metus su 2013 metais AB Šiaulių banko turto dalis išaugo net 2319362 tūkst. Lt arba 79,12%. Banko turto rodiklių pokyčiams didelės įtakos turėjo 2013 metų vasario mėnesį AB Ūkio banko turto, teisių, sandorių ir įsipareigojimų perėmimas.

Didžiausią paskolų rinkos dalį užima AB SEB bankas. 2012 metais ji sudarė 37,47%, bet 2013 metais banko paskolų rinkos dalis sumažėjo 6,88%. AB Šiaulių banko paskolos 2013 metais sudarė 2 723 662 tūkst. Lt, t.y. 6,5% bendroje bankų sektoriaus paskolų struktūroje. Pagal suteiktų paskolų rinkos dalį AB Šiaulių bankas lenkia: AB Citadelė banką – 1,49%, t.y. 622 743 tūkst. Lt, UAB Medicinos banką – 1,12%, t.y. 467 808 tūkst. Lt ir AB FINASTA banką – 0,15%, t.y. 63 229 tūkst. Lt bendroje bankų sektoriaus paskolų struktūroje. AB Šiaulių banko pasiskirstymas tarp juridinių ir fizinių asmenų parodytas 2.1 paveiksle.

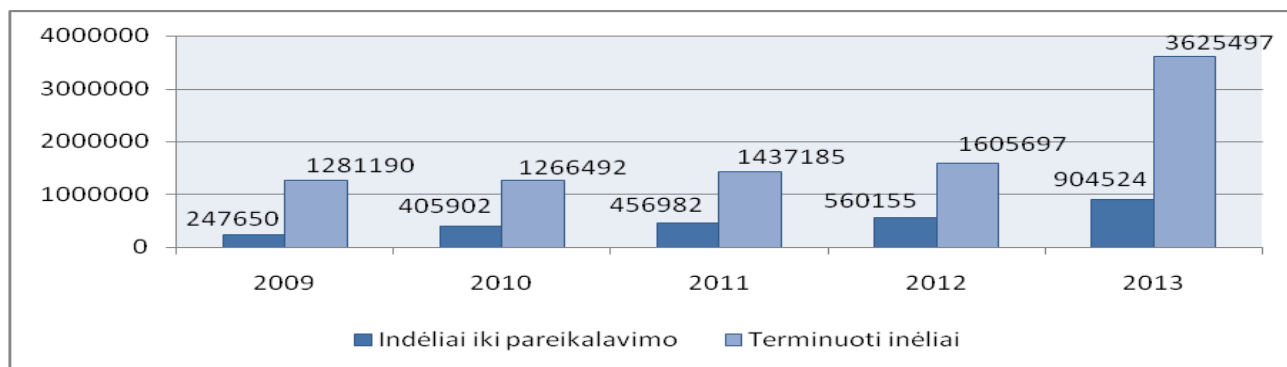

2.1 pav. AB Šiaulių banko fizinių ir juridinių asmenų paskolų dinamika 2009–2013 metais, tūkst. Lt.
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

2013 metais išsiplėtus AB Šiaulių banko padalinių tinklui smarkiai išaugo ir klientų skaičius – verslo klientų per metus padaugėjo 146%, iki 29 tūkstančių, o privačių klientų – daugiau nei dvigubai, iki 307 tūkstančių. Per analizuojamą laikotarpį paskolos suteiktos juridiniams asmenims didėjo, nuo 1 262 566 tūkst. Lt 2009 metais iki 1 676 093 tūkst. Lt 2012 metais. Lyginant 2012 metus su 2013 metais išaugo net 37,98%, nuo 1 676 093 tūkst. Lt iki 2 312 682 tūkst. Lt. Tam didelės įtakos turėjo 2013 metais vasario 7 d. pasirašytos bendradarbiavimo sutarties pratęsimas tarp Europos investicijų banku ir AB Šiaulių banko dėl 41,4 mln. Lt Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo įmonėms kredituoti.

Taip pat 2013 metais bankas suteikė 17,8 mln. Lt kreditą įmonei ROL/STAGA naujos gamyklos statybai Šiauliuose. Lyginant 2009 – 2013 m. banko juridinių paskolų dalis išaugo 83%, o suteiktų paskolų dalis fiziniams asmenims sumažėjo 15%.

AB Šiaulių banko indėlių dinamika 2009 – 2013 metais parodyta 2.2 paveiksle. Išnagrinėjus indėlių pasiskirstymą, galima teigti, kad per analizuojamą laikotarpį indėliai iki pareikalavimo ir terminuoti indėliai didėjo. Nuo 2009 iki 2013 metų indėlių dydis padidėjo beveik 2,9 kartus, t.y. nuo 1 528 840 tūkst. Lt 2009 metais iki 4 530 021 tūkst. Lt 2013 metais. Didesnę dalį indėliuose visą analizuojamą laikotarpį sudarė terminuoti indėliai. Terminuotų indėlių dalis augo per visą analizuojamą laikotarpį, nuo 247 650 tūkst. Lt 2009 metais iki 904 524 tūkst. Lt 2013 metais, net 3,6 karto.

2.2 pav. AB Šiaulių banko indėlių dinamika 2009–2013 metais, tūkst. Lt.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

2013 metais Lietuvoje veikiančių ir turinčių Lietuvos banko licenciją komercinių bankų didžiausią grynojo pelno dalį užėmė AB Swedbank bankas – 66,3%, t.y. 563 490 tūkst. Lt, AB SEB bankas – 24,98%, t.y. 212 311 tūkst. Lt ir AB DnB bankas – 6,7%, t.y. 57 115 tūkst. Lt. AB Šiaulių banko grynas pelnas tais pačiais metais siekė 10727 tūkst. Lt ir sudarė 1,26% bendroje grynojo pelno struktūroje. Mažiausią grynojo pelno dalį sudarė AB Citadelė bankas – 0,72%, t.y. 6 140 tūkst. Lt ir UAB Medicinos bankas – 0,28%, t.y. 2 381 tūkst. Lt, o AB „FINASTA“ bankas paryrė 2 209 tūkst. Lt nuostolį. Lyginant 2012 metus su 2013 metais AB Šiaulių grynas pelnas sumažėjo 27,87%, t.y. 4 145 tūkst. Lt. Nors paskolų portfelis augo nuo 2 052 809 tūkst. Lt 2012 metais iki 2 723 662 tūkst. Lt 2013 metais, tačiau vertės sumažėjimas turėjo neigiamos įtakos rezultatui, kuris padidėjo net 50,56% ir siekė 41 620 tūkst. Lt.

Apibendrinant, galime daryti išvadą, kad Lietuvos bankų sektoriui būdinga didelė koncentracija – trys didžiausi bankai (AB SEB bankas, AB Swedbank bankas, AB DnB bankas) kontroliuoja paskolų ir indėlių rinkos dalį. 2013 metais klientams suteiktų paskolų rinkoje trijų didžiausių bankų koncentracija sudarė 90,75%. AB Šiaulių bankas užėmė 6,5% paskolų rinkos. Didžiąją dalį AB Šiaulių banko paskolų sudarė juridiniams asmenims suteiktos paskolos. Klientų indėlių rinkoje trijų didžiausių

bankų koncentracija sudarė 87,96% AB Šiaulių bankas užėmė 12,74% indėlių rinkos. Didesnę dalį indėliuose visą analizuojamą laikotarpį sudarė terminuoti indėliai vidutiniškai 77,9% visų indėlių.

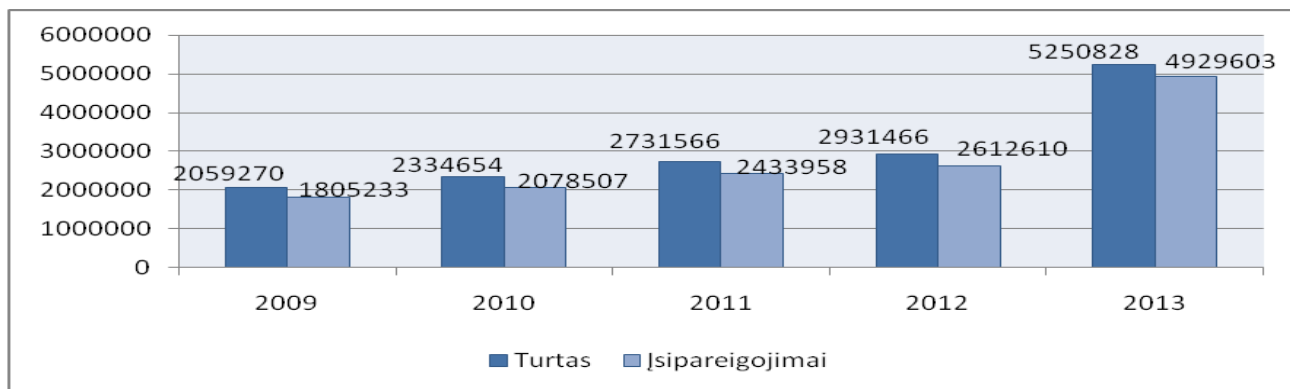
2.2 AB Šiaulių banko balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitų analizė

Banko teikiamos paslaugos yra apskaitomos balanse. Banko balansas – suvestinis dokumentas, parodantis apibendrintus pasyvinių ir aktyvinių operacijų straipsnius bei akcininkų nuosavybę iki tam tikros datos. Pasak Bikienės (2012), balansas turi parodyti turto ir nuosavybės bei įsipareigojimų būklę tam tikrą dieną, t.y. kiek bankas turi kokio turto, kokio dydžio jo nuosavybė ir įsipareigojimai. Pagal banko balanso struktūrą reikalaujama, kad balanso turtas ir įsipareigojimai būtų lygūs.

Pelno (nuostolio) ataskaita yra vienas iš svarbiausių informacijos šaltinių, siekiant sužinoti banko veiklos rezultatus per finansinius metus, papildomos veiklos galimybes, įvertinti banko pajamų/sąnaudų struktūros lyginamąjį svorį, surasti naujus piniginių srautų šaltinius (Bikienė, 2012).

2.2.1 AB Šiaulių banko horizontalioji analizė

Horizontalioji analizė atliekama lyginant 2 - 5 metų duomenis ir yra pradinis finansų analizės etapas, kuriame susistemunami finansiniai duomenys. Svarbiausias horizontaliosios analizės uždavinys yra nustatyti įmonės pagrindinių finansinių rodiklių kitimo kryptį ir numatyti įmonės vystymosi tendenciją. Horizontalios analizės trūkumas tas, kad ji parodo tik finansinių rodiklių kitimo tendencijas, bet netiria šių pasikeitimų priežasčių. AB Šiaulių banko balanso horizontalioji analizė parodyta 4 priede.

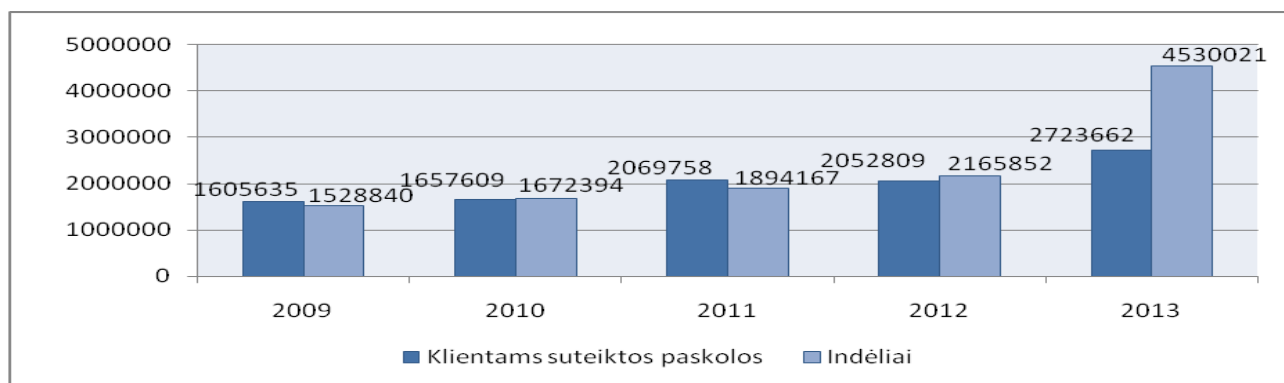

2.3 pav. AB Šiaulių banko turto ir įsipareigojimų dinamika 2009–2013 metais, tūkst. Lt.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

Kaip parodyta 2.3 paveiksle per visą analizuojamą laikotarpį pastebima AB Šiaulių banko turto augimo tendencija. Lyginant 2009 metus su 2010 metais turtas išaugo 13,37% - iki 2 334 654 tūkst. Lt. Banko turto augimui įtakos turėjo ne didžiausią dalį sudarantis paskolų portfelis, o investicijos į likvidų turtą. Stiprindamas likvidaus turto bazę, AB Šiaulių bankas 2010 metais didino vertybinių

popierių portfeli, investiciniai vertybiniai popieriai per metus išaugo net 69,12% - iki 297 010 tūkst. Lt, o prekybiniai vertybiniai popieriai nuo 121 tūkst. Lt 2009 metais iki 78 406 tūkst. Lt 2010 metais. Lyginant 2010 metus su 2011 metais turtas išaugo iki 2 731 566 tūkst. Lt, ir metinis augimas sudarė 17%. AB Šiaulių banko turtas per 2012 metus išaugo iki 2 931 466 tūkst. Lt. – metinis prieaugis sudarė 7,32%. Didžiausią banko turto dalį sudarė paskolos, t.y. 77,97%. AB Šiaulių banko 2013 metus lyginant su 2012 metais turto straipsniai nuosekliai augo, išskyrus ilgalaikį materialųjį turtą, kuris sumažėjo 6,01% arba 2 297 tūkst. Lt, o per lyginamąjį laikotarpį nuo 2009 iki 2013 metų sumažėjo 20,51%, t.y. nuo 45 179 tūkst. Lt iki 35 914 tūkst. Lt. Atidėtojo pelno mokesčio turtas labiausiai sumažėjo nuo 2011 metų 8 952 tūkst. Lt iki 2012 metų 5 553 tūkst. Lt arba 37,97%. Labiausiai augo pinigai ir pinigų ekvivalentai nuo 221 805 tūkst. Lt 2012 metais iki 480 999 tūkst. Lt 2013 metais, t.y. net 116,86% arba 259 194 tūkst. Lt, ir prekybiniai vertybiniai popieriai – 278,23%, nuo 2012 metų 51 198 tūkst. Lt iki 193 648 tūkst. Lt 2013 metų. Banko kitas finansinis turtas lyginant 2012 metus ir 2013 metus padidėjo net 3 kartus, nuo 2012 metų 133 tūkst. Lt iki 423 tūkst. Lt 2013 metais. AB Šiaulių banko investicijos į dukterines ir asocijuotas įmones nuo 2010 metų 9 384 tūkst. Lt iki 2013 metų 51 562 tūkst. Lt išaugo 5,5 karto. Per 2010 metus banko paskolų portfelis išaugo 3,24%, t.y. 51 974 tūkst. Lt. Ir metų pabaigoje sudarė 1 657 609 tūkst. Lt. AB Šiaulių banko didžiausią paskolų portfelio dalį sudarė paskolos verslo klientams, t.y. juridiniams asmenims – jų dalis visame paskolų portfelyje per 2010 metus išaugo 2,3% punkto. (žr. 2.4 pav.).

2.4 pav. AB Šiaulių banko klientams suteiktų paskolų ir indėlių dinamika 2009–2013 metais, tūkst. Lt.
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

Lyginant 2010 metus su 2011 metus bendras paskolų portfelio augimas siekė 24,86%, t.y. 412 149 tūkst. Lt. ir sudarė 2 069 758 tūkst. Lt banko paskolų portfelis grynąja verte per 2012 metus sumenko 0,82% ir siekė 2 052 809 tūkst. Lt. Portfelio sumažėjimui įtakos turėjo sudaryti atidėjiniai paskolų vertės sumažėjimui ir paskolų persikvalifikavimas į terpinės išvestines finansines priemones. Klientams suteiktų paskolų portfelis per 2013 metus padidėjo 32,68% ir metų pabaigoje sudarė 2 723 662 tūkst. Lt. Lietuvos banko 2013 metų pabaigos duomenimis, AB Šiaulių bankas užėmė šeštą šalies bankinės paskolų rinkos poziciją ir valdė 5,1% paskolų rinkos.

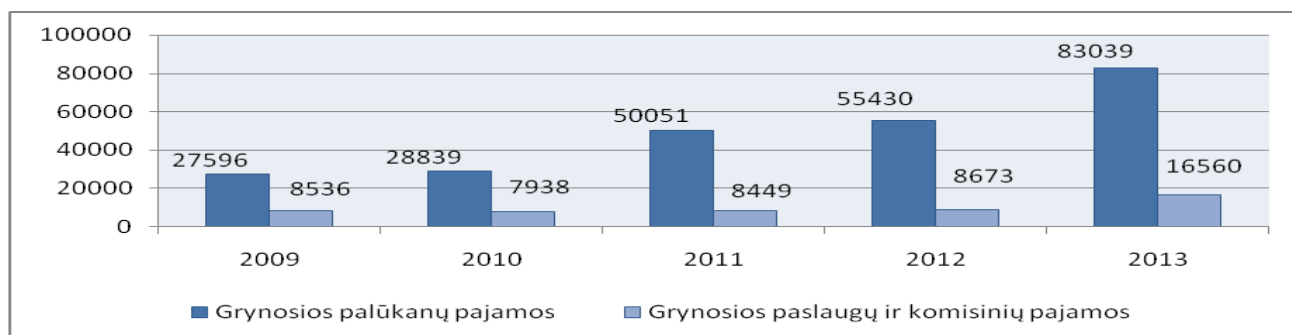
AB Šiaulių banko indėlių skaičius nagrinėjamu laikotarpiu augo. 2010 metais AB Šiaulių bankas pritraukė nemažai gyventojų santaupų – banke laikomų indėlių suma išaugo. Per metus klientų indėliai padidėjo 9,39%, t.y. iki 1 672 394 tūkst. Lt. Indėlių pokytis atspindi, kad ekonomiką analizuojamu laiku pradėjo veikti teigiamos permainos, gerėja bendra finansinė šalies padėtis, stiprėja klientų pasitikėjimas banku. Lyginant 2010 metus su 2011 metais, banko įsipareigojimuose ir toliau didžiausią dalį sudarė indėlių portfelis, kuris padidėjo 13,26%, t.y. iki 1 894 167 tūkst. Lt. Per pirmuosius 2011 metų dešimt mėsių banko indėlių portfelis buvo išaugęs 16%, tačiau dėl AB banko SNORAS bankroto, per paskutinius du 2011 metų mėnesius indėlių sumažėjo 2,39%. Lyginant 2011 metus su 2012 metais AB Šiaulių banko įsipareigojimuose ir toliau didžiausią dalį sudarė indėlių portfelis, kuris padidėjo 14,34%, t.y. iki 2 165 852 tūkst. Lt. Lyginant 2012 metus su 2013 metais banko indėlių portfelis padvigubėjo ir siekė 4 929 603 tūkst. Lt. Lietuvos banko 2013 metų duomenimis tarp Lietuvoje veikiančių bankų, AB Šiaulių bankas valdė 9,3% indėlių rinkos ir pakilo į ketvirtą vietą.

Nagrinėjamu laikotarpiu akcininkų nuosavybė nuo 2009 metų 254 037 tūkst. Lt iki 2013 metų 321 225 tūkst. Lt išaugo 26,45% arba 67188 tūkst. Lt. AB Šiaulių banko 2012 metus lyginant su 2013 metais akcininkų nuosavybės didėjimą labiausiai įtakojo privalomojo rezervo padidėjimas 104,89% ir nepaskirstyto pelno padidėjimas 30,33%. AB Šiaulių banko įstatinis kapitalas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 38,61%, nuo 180 358 tūkst. Lt – 2009 metais iki 250 000 tūkst. Lt – 2013 metais. Banko įstatinis kapitalas priklauso Lietuvoje registruotoms įmonėms bei privatiems asmenims. Didžiausias banko akcininkas yra Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB).

AB Šiaulių banko turto, įsipareigojimų dinamikai 2012 - 2013 metais didelės įtakos turėjo 2013 metų vasario mėnesio AB Ūkio banko veiklos sustabdymas ir jo licencijos atšaukimas. AB Šiaulių bankas buvo vienintelis šalies bankas, pareiškęs norą dalyvauti perimant AB Ūkio banko turtą, teises, sandorius ir įsipareigojimus. Pagal turto ir įsipareigojimų perdavimo sutartį AB Šiaulių bankas perėmė 1 797 606 tūkst. Lt vertės Ūkio banko turto (teisių) bei 2 727 923 tūkst. Lt vertės įsipareigojimų. 930 317 tūkst. Lt skirtumą tarp perimamų įsipareigojimų ir perimamo turto padengė Valstybės įmonė "Indėlių ir investicijų draudimas". AB Ūkio banko turtas perduotas AB Šiaulių bankui pagal preliminarų vertinimą, kurį atliko audito kompanija UAB "KPMG Baltic". Audito kompanija nustatė, kad AB Šiaulių banko perimtų įsipareigojimų vertė yra 2 727 923 tūkst. Lt, perimto turto vertė – 1 797 606 tūkst. Lt. Perimto turto sudėtis: 366 665 tūkst. Lt yra gryniesi pinigai ir kitos likvidžios lėšos, 586 408 tūkst. Lt – skolos vertybiniai popieriai, 652 230 tūkst. Lt – paskolos klientams, Ūkio banko dukterinių įmonių nuosavybės vertybiniai popieriai sudaro 154 100 tūkst. Lt, kitas turtas – 38 203 tūkst. Lt.

Per analizuojamąjį laikotarpį AB Šiaulių banko pelno (nuostolių) ataskaitos straipsnių kitimas pastebimas tiek veiklos pajamose, tiek veiklos sąnaudose (AB Šiaulių banko pelno (nuostolių)

horizontalioji analizė parodyta 5 priede). Nuo 2009 metų iki 2013 metų veiklos pajamos padidėjo nuo 39 363 tūkst. Lt iki 123 596 tūkst. Lt t.y. 82 963 tūkst. Lt arba net 3 kartus, o veiklos sąnaudos per tą patį analizuojamą laikotarpį – atitinkamai nuo 31 713 tūkst. Lt iki 6 5415 tūkst. Lt, t.y. 2 kartus. Per 2012 metus grynosios palūkanų pajamos sudarė 55 430 tūkst. Lt, t.y. 10,75% daugiau nei 2011 metais. Veiklos pajamų žymų padidėjimą lyginant 2012 metus su 2013 metais lėmė išaugusios grynujų palūkanų pajamos 27 609 tūkst. Lt. arba 49,81% (žr. 2.5 pav.).

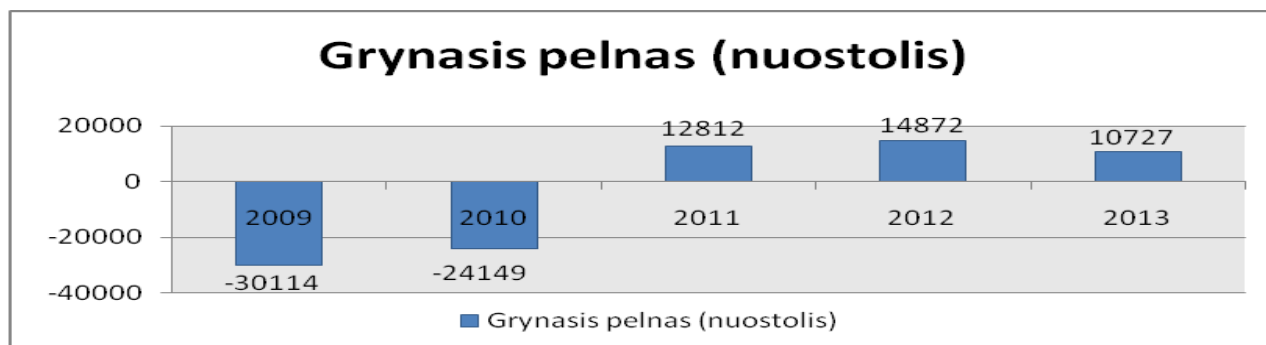
2.5 pav. AB Šiaulių banko grynujų palūkanų ir grynujų paslaugų ir komisinių pajamų pokyčių dinamika 2009–2013 metais, tūkst. Lt.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

Banko uždirbtoms veiklos pajamoms reikšmingą įtaką turėjo uždirbtas pelnas iš operacijų vertybiniais popieriais – per 2012 metus jis sudarė 9 606 tūkst. Lt. Banko uždirbtas 4 865 tūkst. Lt pelnas iš operacijų užsienio valiuta prilygo ankstesnių metų rezultatui. Palūkanų pajamos tuo pačiu laikotarpiu padidėjo nuo 124 041 tūkst. Lt iki 177 665 tūkst. Lt – 43,23%, o palūkanų išlaidos nuo 68 611 tūkst. Lt iki 94 626 tūkst. Lt – 37,92%. AB Šiaulių banko kitos veiklos pajamos taip pat augo, 2012 – 2013 metų laikotarpį padidėjo nuo 1 009 tūkst. Lt iki 14 582 tūkst. Lt t.y., net 13 573 tūkst. Lt. Nuo 2009 metų iki 2013 metų grynosios paslaugų ir komisinių pajamos išaugo nuo 8 536 tūkst. Lt iki 16 560 tūkst. Lt t.y. 8 024 tūkst. Lt arba 94%. Labiausiai grynujų paslaugų ir komisinių pajamos išaugo per 2012 – 2013 metų laikotarpį, nuo 8 673 tūkst. Lt iki 16 560 tūkst. Lt – 90,94% arba 7 887 tūkst. Lt. Tam įtakos turėjo išaugęs klientų skaičius, kuris per 2013 metus padidėjo 146%, t.y. iki 29 tūkstančių, o privačių klientų – daugiau nei dvigubai, iki 307 tūkstančių.

Didžiausias nuostolis buvo 2009 metais – 30 114 tūkst. Lt. Pagrindinė AB Šiaulių banko veiklos finansinių rezultatų blogėjimo priežastis buvo specialiųjų atidėjinių blogoms paskoloms sudarymas, kuris siekė 40 282 tūkst. Lt. 2010 metus palyginus su 2009 metais grynasis nuostolis sumažėjo 5 965 tūkst. Lt arba 19,8%, o 2011 metus palyginus su 2010 metais bankas jau uždirbo grynąjį pelną. Per 2011 m. bankas uždirbo 12 812 tūkst. Lt grynojo pelno. Tam įtakos turėjo AB Šiaulių banko visų pagrindinių veiklų rezultatų pagerėjimas - grynujų palūkanų pajamos išaugo iki 50 051 tūkst. Lt, t.y. jos padidėjo 73,55% palyginti su 2010 metais. Taip pat įtakos turėjo paskolų portfelio augimas bei didėjanti grynoji palūkanų marža. Grynosios paslaugų ir komisinių pajamos didėjo 6,44%. Pelnas iš operacijų užsienio valiuta augo 79,85% ir sudarė 4 883 tūkst. Lt. Lyginant 2012 metus su 2013 metais

grynasis pelnas sumažėjo 27,87%, t.y. iki 10 727 tūkst. Lt. Grynojo pelno sumažėjimą 2013 metais įtakojo paskolų vertės sumažėjimas 50,56%, t.y. 13 976 tūkst. Lt ir grynojo pelno iš operacijų vertybiniais popieriais sumažėjimas nuo 9 606 tūkst. Lt iki 6 684 tūkst. Lt, t.y. 30,42% arba 2 922 tūkst. Lt (žr. 2.6 pav.).

2.6 pav. AB Šiaulių banko grynojo pelno (nuostolio) dinamika 2009–2013 metais, tūkst. Lt.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

Apibendrinant horizontaliąją balanso analizę galima teigti, kad per visą analizuojamą laikotarpį AB Šiaulių banko turtas ir įsipareigojimai augo. Banko turtas išaugo nuo 2 059 270 tūkst. Lt 2009 metais išaugo iki 5 250 828 tūkst. Lt t.y. net 154,98%. Tam įtakos turėjo ne didžiausią dalį sudarantis paskolų portfelis, o vertybinių popierių portfelis, kuris per analizuojamą laikotarpį išaugo nuo 143 068 tūkst. Lt 2009 metais iki 1 300 833 tūkst. Lt 2013 metais, net 7,8 karto. Didžiausią AB Šiaulių banko įsipareigojimų dalį sudarė klientams mokėtinos sumos, kurios išaugo nuo 1 528 840 tūkst. Lt 2009 metais iki 4 530 021 tūkst. Lt, t.y. beveik 3 kartus. AB Šiaulių banko turto, įsipareigojimų dinamikai 2012 - 2013 metais didelės įtakos turėjo 2013 metais AB Ūkio banko dalies turto ir įsipareigojimų perėmimas.

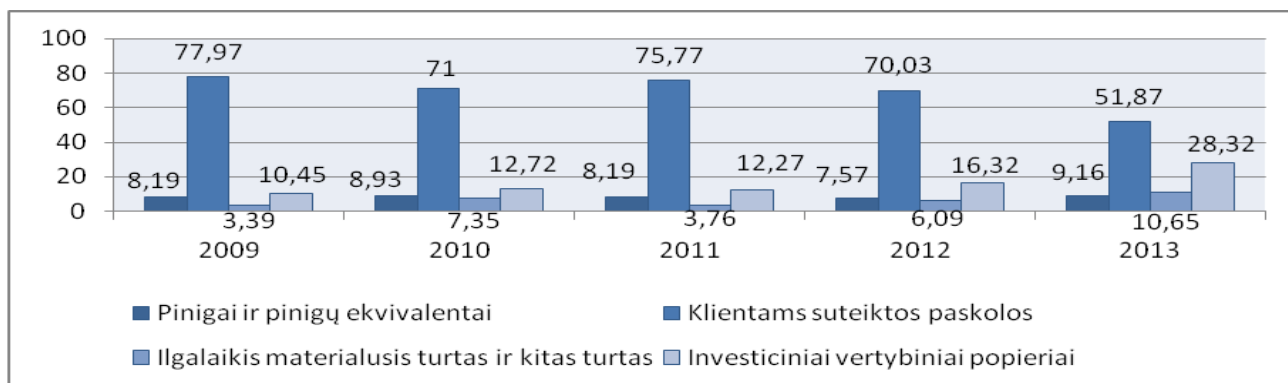
Apibendrinant horizontaliąją pelno (nuostolio) analizę, galima teigti, kad dėl finansinės krizės bankas patyrė nuostolį 30 114 tūkst. Lt 2009 metais ir 24 149 tūkst. Lt 2010 metais. Taip pat tam įtakos turėjo specialiųjų atidėjinių blogoms paskoloms sudarymas. 2011 metais bankas uždirbo 12 812 tūkst. Lt grynojo pelno. Lyginant 2011 metus su 2012 metais grynasis pelnas išaugo 16,8%. Tam įtakos turėjo AB Šiaulių banko visų pagrindinių veiklų rezultatų pagerėjimas. Tačiau lyginant 2012 metus su 2013 metais AB Šiaulių banko grynasis pelnas sumažėjo 27,87%. Grynojo pelno sumažėjimą įtakojo paskolų vertės sumažėjimas 50,56 % ir grynojo pelno iš operacijų vertybiniais popieriais sumažėjimas 30,42%.

2.2.2 AB Šiaulių banko vertikalioji analizė

Vertikalioji analizė atliekama tada, kai kiekvienas finansinės ataskaitos rodiklis lyginamas su bendruoju baziniu tos ataskaitos rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas procentais. Ši analizės rūšis

kartais vadinama struktūrine analize. Mackevičius ir Poškaitė (1998) teigia, kad atlikta vertikalioji rodiklių analizė parodo ne tik tam tikrų rodiklių vietą bendroje rodiklių sistemoje, bet ir apibūdina banko finansinę būklę.

Pagal vertikaliąją balanso analizę galime nustatyti turto, nuosavo ir skolinto kapitalo rodiklių struktūrą. Apibūdinti banko turto pagrindinių elementų dalis bendroje turto sudėtyje bei nuosavo kapitalo ir skolinto kapitalo pagrindinius elementus. AB Šiaulių banko vertikalioji balanso analizė parodyta 6 priede.

2.7 pav. AB Šiaulių banko turto dinamika 2009–2013 metais, % .

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

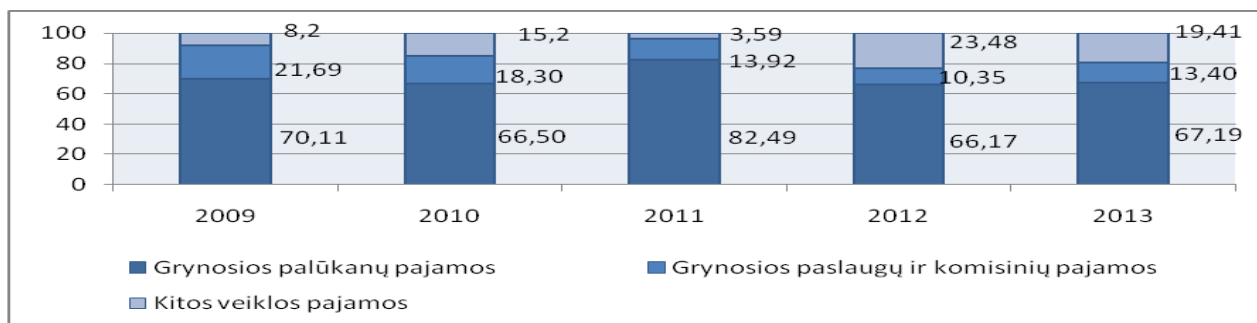
Kaip parodyta 2.7 paveiksle klientams suteiktos paskolos AB Šiaulių banko turto struktūroje užima didžiausią dalį. Per analizuojamą laikotarpį paskolos pastebimai sumažėjo nuo 77,97% visame turte 2009 metais 51,87% visame turte 2013 metais t.y. net 26%. Tam didžiausią įtaką turėjo AB Šiaulių banko investiciniai vertybiniai popieriai, kurie 2012 metais sudarė 16,32% arba 478 416 tūkst. Lt viso turto, o 2013 metais net 28,32% arba 1 487 265 tūkst. Lt viso turto. Banko pinigų ir pinigų ekvivalentų dalis visame banko turte kito nežymiai. 2009 metais AB Šiaulių banko pinigai ir pinigų ekvivalentai sudarė 8,19%, 2010 metais – 8,93%. Lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo nuo 7,75% iki 9,16% t.y. 1,41% bendroje turto struktūroje. Ilgalaikio materialaus turto ir kito turto dalis visame banko turte išaugo nuo 284 984 tūkst. Lt arba 13,84% 2009 metais iki 2 025 388 mln. Lt 38,97% 2013 metais. Labiausiai išaugo lyginant 2012 metus su 2013 metais, 16,56% arba 1 389 315 tūkst. Lt visame banko turte.

Analizuojant AB Šiaulių banko įsipareigojimų struktūrą, matyti, kad per analizuojamą laikotarpį didžiausią dalį įsipareigojimų sudaro klientams mokėtinos sumos. Nuo 1 528 840 tūkst. Lt arba 84,69% 2009 metais išaugo iki 4 530 021 tūkst. Lt arba 91,89% 2013 metais visų įsipareigojimų, kitais analizuojamais metais kito nežymiai. Nagrinėjant banko nuosavybės dinamiką, galima teigti, kad didžiausią dalį visoje nuosavybės struktūroje sudarė akcinis kapitalas.

Siekdamas sudaryti sąlygas sparčiam augimui, AB Šiaulių banko akcininkai didino banko kapitalą. Akcinis kapitalas buvo didinamas iš banko lėšų ir papildomais įnašais. Per analizuojamą

laikotarpį akcininkų nuosavybė padidėjo 6,83%, bendroje nuosavybės struktūroje. Didžiausią dalį akcinis kapitalas sudarė 2010 metais 79,98% ir 2010 metais 78,92%.

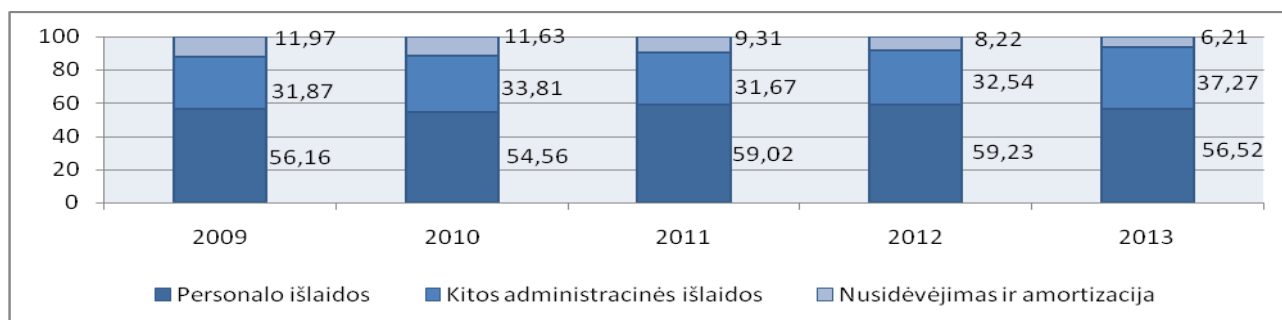
Nagrinėjant AB Šiaulių banko pelno (nuostolių) analizę, matyti, kad didžiąją dalį veiklos pajamų sudaro grynosios palūkanų pajamos, grynosios paslaugų ir komisinių pajamos (AB Šiaulių banko vertikalioji pelno (nuostolių) analizė parodyta 7 priede). Banko veiklos pajamų struktūra 2009 – 2013 metais parodyta 2.8 paveiksle.

2.8 pav. AB Šiaulių banko veiklos pajamų struktūra 2009–2013 metais, %.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

2011 metais grynosios palūkanų pajamos išaugo iki 82,49%, 2012 metais sumažėjo 16,32% ir sudarė 66,17%, o 2013 metais nežymiai pakilo iki 67,19% bendroje veiklos pajamų struktūroje. Banko grynosios paslaugų ir komisinių pajamos per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 8,29%, nuo 21,69% 2009 metais iki 13,40% 2013 metais bendroje struktūroje. Kitos veiklos pajamos išaugo nuo 8,2% 2009 metais iki 19,41% 2013 metais, o didžiausią dalį sudarė 2012 metais 23,48% bendroje veiklos pajamų struktūroje. Tam įtakos turėjo padidėjęs grynasis pelnas iš operacijų vertybiniais popieriais, kuris 2012 metais sudarė 11,47% ir grynasis pelnas iš valiutų kursų pasikeitimo, kuris sudarė 5,81% bendroje struktūroje.

2.9 pav. AB Šiaulių banko veiklos sąnaudų struktūra 2009–2013 metais, %.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

Kaip parodyta 2.9 paveiksle AB Šiaulių banko personalo išlaidos, kitos administracinės išlaidos bei nusidėvėjimas ir amortizacija bendroje veiklos sąnaudų struktūroje kito nežymiai. Per analizuojamą laikotarpį banko veiklos sąnaudų didžiąją dalį sudaro personalo išlaidos, vidutiniškai 57,17%. Kitos administracinės išlaidos vidutiniškai sudaro 34%, o nusidėvėjimas ir amortizacija vidutiniškai 8,84 % bendroje banko veiklos sąnaudų struktūroje.

Apibendrinant vertikalią balanso analizę, galima teigti, kad didžiausią dalį turto struktūroje sudaro klientams suteiktų paskolų dalis visame banko turte. Per visą analizuojamą laikotarpį AB Šiaulių banko klientams suteiktų paskolų dalis banko turte sumažėjo 26,1% ir sudarė 51,87% viso turto. Tam didžiausią įtaką turėjo banko investiciniai vertybiniai popieriai, kurie per analizuojamą laikotarpį išaugo 17,87% bendroje turto struktūroje. Didžiausią dalį įsipareigojimuose sudaro klientams mokėtinos sumos. Per visą analizuojamą laikotarpį klientams mokėtinos sumos išaugo 7,2% ir siekė 91,89% visų įsipareigojimų.

Apibendrinant vertikalią pelno (nuostolio) analizę galima teigti, kad didžiausią dali veiklos pajamose per analizuojamą laikotarpį sudarė grynosios palūkanų pajamos. Tačiau per analizuojamą laikotarpį grynosios palūkanų pajamos sumažėjo 2,92% bendroje veiklos pajamų struktūroje. Taip pat sumažėjo AB Šiaulių banko grynosios paslaugų ir komisinių pajamos - 8,29%. Tam įtakos turėjo 4,59% padidėjęs grynasis pelnas iš operacijų vertybiniais popieriais bendroje ir veiklos pajamų struktūroje.

2.3 AB Šiaulių banko santykinų rodiklių analizė

Vertinant bankų veiklos rezultatus, vis labiau rekomenduojama atsižvelgti į bankų rodiklius, kurie apima daugiau bankų veiklos aspektų, ne tik pelningumą. Įvairių rodiklių apskaičiavimas ir jų vertinimas leidžia išsamiau analizuoti bankų veiklos rezultatus. AB Šiaulių banko santykinų rodiklių analizei atlikti buvo naudojamos tokios rodiklių grupės: pelningumo, kapitalo pakankamumo, finansinio svėro bei veiklos efektyvumo. AB Šiaulių banko santykinų rodiklių analizė parodyta 8 priede.

2.3.1 AB Šiaulių banko pelningumo rodiklių analizė

Banko veiklos pagrindiniai pelningumo rodikliai yra turto pelningumas (ROA) ir kapitalo pelningumas (ROE). Turto pelningumo rodiklis parodo, kaip sėkmingai banko vadovybė sugeba gauti pajamas iš banko turto straipsnių. Kapitalo pelningumo rodiklis ir akcijos pelningumas apibūdina (EPS) banko akcininkų investuotų lėšų pelningumą. Grynoji palūkanų marža (NIM), tai rodiklis parodantis vadovybės gebėjimą įsigyti kiek galima pigesnius resursus ir juos kuo brangiau paskolinti ar investuoti. AB Šiaulių banko pelningumo rodikliai parodyti 2.1 lentelėje. AB Šiaulių banko turto pelningumo rodiklis (ROA) 2009 metais ir 2010 metais buvo neigiamas, nes bankas patyrė nuostolius, 30 114 tūkst. Lt 2009 metais ir 24 149 tūkst. Lt 2010 metais. AB Šiaulių banko turto panaudojimo efektyvumą mažino atidėjiniai paskolų nuostoliams padengti, kurie lyginant 2009 - 2010 metus išaugo

37 573 tūkst. Lt, t.y. beveik 2 kartus. 2012 metais banko turto pelningumo rodiklis padidėjo iki 0,51%. Tam įtakos turėjo banko grynosios palūkanų pajamos, kurios lyginant 2010 metus su 2012 metais išaugo nuo 28 839 tūkst. Lt 2010 metais iki 55 430 tūkst. Lt 2012 metais t.y. net 92,2%. Taip pat 2 kartus išaugusios nepalūkanų pajamos, susijusios su paslaugų ir komisinių pajamomis, išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, operacijomis užsienio valiuta. AB Šiaulių banko turto pelningumo rodiklis sumažėjo 0,49% punkto nuo 0,51% 2012 metais iki 0,02% 2013 metais. Tam įtakos turėjo 27,87% sumažėjęs grynasis pelnas. Taip pat išaugę atidėjiniai paskolų nuostoliams padengti, nuo 110 431 tūkst. Lt 2012 metais iki 142 903 tūkst. Lt 2013 metais, t.y. 29,4%.

2.1 lentelė

AB Šiaulių banko pelningumo rodiklių dinamika 2009 – 2013 metais

Rodiklis	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Turto pelningumas (ROA), %</i>	-1,46	-1,03	0,47	0,51	0,02
<i>Nuosavo kapitalo pelningumas (ROE), %</i>	-11,85	-9,43	4,3	4,66	3,34
<i>Grynujų palūkanų pajamų marža (NIM), %</i>	1,34	1,24	1,83	1,89	1,58
<i>Kapitalizacija, tūkst. Lt</i>	201 766,46	224 859,88	183 648,27	187 321,94	223 884,8
<i>Pelnas tenkantis vienai akcijai (EPS), Lt</i>	-0,17	-0,12	0,06	0,06	0,04
<i>Akcijos kainos ir pelno santykis (P/E), Lt</i>	-6,58	-8,31	14,1	13,29	22,96
<i>Svertinis akcijų vidurkis (vnt.)</i>	180 358	193 245	217 104	234 857	243 777

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

AB Šiaulių banko nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis (ROE) 2009 metais ir 2010 metais taip pat buvo neigiamas, t.y. patyrė nuostolį 30 114 tūkst. Lt 2009 metais ir 24 149 tūkst. Lt 2010 metais, o nuosavas kapitalas išaugo 0,83%. Lyginant 2012 metus su 2013 metais nuosavo kapitalo pelningumas sumažėjo 1,32% punkto. Tam įtakos turėjo sumažėjęs 27,87% grynasis pelnas ir padidėjęs 0,74% nuosavas kapitalas. Nuosavo kapitalo padidėjimą įtakėjo AB Šiaulių banko 6,45% akcinio kapitalo padidėjimas, t.y. nuo 234 858 tūkst. Lt 2012 metais iki 250 000 tūkst. Lt 2013 metais. Kuo didesnis grynasis pelnas bei kuo su mažesniu banko nuosavu kapitalu jis pasiekiamas, tuo šis rodiklis yra didesnis.

Lyginant 2009 metus su 2012 metais AB Šiaulių banko grynujų palūkanų pajamų marža (NIM) padidėjo 0,55% punktais. Pagrindinė priežastis lėmusi padidėjimą, 2009 metus palyginus su 2012 metais 2 kartus padėjusios grynosios palūkanų pajamos, t.y. 27 834 tūkst. Lt. Šis rodiklis priklauso nuo rinkos palūkanų normų svyravimų. Tačiau lyginant 2012 metus su 2013 metais grynujų palūkanų pajamų marža sumažėjo 0,31% punktu. Nors grynosios palūkanų pajamos padidėjo 49,81%,

pagrindinė priežastis - 2013 metais padidėjęs banko turtas, t.y. nuo 2 931 466 tūkst. Lt 2012 metais iki 5 250 828 tūkst. Lt 2013 metais, t.y. net 79,12%.

Analizuojant AB Šiaulių banko pelną tenkantį vienai akcijai (EPS), matyti, kad 2009 metais ir 2010 metais AB Šiaulių bankas neuždirbo pelno iš akcijų, nes grynasis pelnas 2009 - 2010 metais buvo neigiamas. 2011 ir 2012 metais viena akcija jau uždirbo 0,06 Lt. 2013 metais banko viena akcija uždirbo 0,04 Lt, t.y. 0,02 Lt mažiau negu 2012 metais. Tam įtakos turėjo padidėjęs banko svertinis akcijų skaičius nuo 234 857 vnt. 2012 metais iki 243 777 vnt. 2013 metais ir sumažėjęs grynasis pelnas.

AB Šiaulių banko akcijos pelningumo rodiklis (P/E) 2009 ir 2010 metais buvo neigiamas, nes bankas dirbo nuostolingai. Lyginant 2011 metus su 2013 metais banko akcijos pelningumas padidėjo nuo 14,1 Lt 2011 metais iki 22,96 Lt 2013 metais, t.y. 8,86 Lt. Banko akcijos pelningumo rodiklio pokyčiams įtakos turi ir AB Šiaulių banko akcijos rinkos kaina, kuri per visą analizuojamą laikotarpį nukrito nuo 1,12 Lt 2009 metais iki 0,92 Lt 2013 metais. Tačiau lyginant 2012 metus su 2013 metais išaugo 0,12 Lt. Analizuojant banko finansinę veiklą, reiktų atsižvelgti į šio rodiklio kitimo tendencijas.

Apskaičiuota AB Šiaulių banko kapitalizacija parodo nuosavo kapitalo rinkos vertę, jeigu už visas jo akcijas būtų mokama rinkos kaina konkrečiu laiko momentu. Akcijos kainai rinkoje kylant, kapitalizacija didėja ir atvirkščiai. Banko kapitalizacija per analizuojamą laikotarpį padidėjo 22 118,34 tūkst. Lt, nuo 201 766,46 tūkst. Lt 2009 metais iki 223 884,8 tūkst. Lt 2013 metais. Kapitalizacijos rodiklis sumažėjo 2011 metais iki 183 648,27 tūkst. Lt ir 2012 metais iki 187 321,94 tūkst. Lt. Nors tais metais akcijų skaičius didėjo, tačiau tam įtakos turėjo sumažėjusi akcijos rinkos kaina. Lyginant 2012 metus su 2013 metais banko kapitalizacija padidėjo 19,52%, tai įtakojo padidėjęs svertinis akcijų skaičius iki 243 777 vnt. ir išaugusi 0,12% punkto akcijos rinkos kaina.

2.3.2 AB Šiaulių banko finansinio sverto rodiklių analizė

Finansinio sverto rodikliai apibūdina banko veiklos pusiausvyrą, leidžia suderinti skolinto ir nuosavo kapitalo proporcijas ir taip didinti kapitalo pelningumą. AB Šiaulių banko finansinio sverto rodikliai parodyti 2.2 lentelėje.

Finansinio sverto koeficientas vienas iš pagrindinių rodiklių, atskleidžiančių banko finansinio sverto lygį. Aukštas rodiklis rodo žemesnę banko kapitalo riziką, jis neturėtų būti žemesnis nei 2%. Per analizuojamą laikotarpį 2009 – 2013 metais AB Šiaulių banko finansinio sverto koeficientas sumažėjo 6,22% punkto, t.y. nuo 12,34% - 2009 metais iki 6,12% - 2013 metais. Tai vertinama neigiamai, nes padidėjo banko kapitalo rizika, t.y. formuodamas kapitalo bei veiklos finansavimo politiką bankas prisiima didesnę kapitalo riziką. Lyginant 2012 metus su 2013 metais banko finansinio sverto

koeficientas sumažėjo net 4,76% punkto. Tam įtakos turėjo padidėjęs AB Šiaulių banko turtas, net 79,12%.

2.2 lentelė

AB Šiaulių banko finansinio svėro rodiklių dinamika 2009 – 2013 metais

Rodiklis	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Finansinio svėro koeficientas</i>	12,34	10,97	10,90	10,88	6,12
<i>Turto ir nuosavo kapitalo santykis</i>	8,11	9,11	9,18	9,19	16,35
<i>Įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykis</i>	7,11	8,11	8,18	8,19	15,35
<i>Paskolų ir indėlių santykis</i>	90,76	81,02	87,33	80,16	56,73
<i>Atidėjinių ir paskolų santykis</i>	2,51	4,70	4,28	5,34	5,21

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

Turto ir nuosavo kapitalo santykio rodiklis rodo, kiek turto tenka vienam nuosavo kapitalo litui. Aukštas rodiklis gali liudyti apie didelius įsipareigojimus, aukštesnę banko kapitalo riziką. Lyginant 2009 metus su 2013 metais AB Šiaulių banko turto ir nuosavo kapitalo santykis išaugo nuo 8,11% 2009 metais iki 16,35% 2013 metais. Galima teigti, kad bankas kasmet prisiima didesnę banko kapitalo riziką.

Įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykio rodiklis rodo, kiek vienam nuosavo kapitalo litui tenka įsipareigojimų. Kuo didesnis turto ir nuosavo kapitalo santykis, tuo didesnis banko finansinis svėras, tuo didesnė banko mokumo rizika. Analizuojant AB Šiaulių banko įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykio rodiklį, kuris taip pat lyginant 2009 metus su 2013 metais padidėjo. Nuo 7,11% 2009 metais iki 15,35% 2013 metais, t.y. 8,24% punkto. Galima teigti, kad didėja AB Šiaulių banko rizika, padengiant įsipareigojimus ir sunkumus.

Paskolų ir indėlių santykis parodo, kokių mastu banko paskolos yra finansuojamos indėliais. Per analizuojamą laikotarpį AB Šiaulių banko paskolų ir indėlių santykis sumažėjo 34,03% punkto, t.y. nuo 90,76% 2009 metais iki 56,73% 2013 metais, tai reiškia, kad kasmet didesnė banko paskolų dalis buvo finansuojama indėliais.

Atidėjinių ir paskolų santykis rodo paskolų portfelio kokybę. Banko rizikos valdyje didinant paskolų portfelį, svarbu užtikrinti jo kokybės gerėjimą - atidėjimų blogoms paskoloms ir paskolų portfelio santykio mažėjimą. Per analizuojamą laikotarpį AB Šiaulių banko atidėjinių ir paskolų santykis padidėjo nuo 2,51% 2009 metais iki 5,21% 2013 metais, t.y. 2,7% punkto. Tam įtakos turėjo išaugę atidėjiniai blogoms paskoloms padengti, net 3,5 karto, t.y. nuo 40 282 tūkst. Lt 2009 metais iki 142 903 tūkst. Lt 2013 metais. O išduotos paskolos per analizuojamą laikotarpį išaugo 1,7 karto, t.y. nuo 1 605 635 tūkst. Lt 2009 metais iki 2 744 670 tūkst. Lt 2013 metais.

2.3.3 AB Šiaulių banko efektyvumo rodiklių analizė

Veiklos efektyvumas suprantamas, kaip piniginių lėšų banko veiklos procese judėjimas, duodantis teigiamą rezultatą, kurio metu sukuriamas pelnas ir pinigų srautas veiklai finansuoti. AB Šiaulių banko veiklos efektyvumo rodikliai parodyti 2.3 lentelėje.

2.3 lentelė

AB Šiaulių banko efektyvumo rodiklių dinamika 2009 – 2013 metais

<i>Rodiklis</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>
<i>Išlaidų ir pajamų santykis</i>	78,18	70,43	67,72	50,06	66,03
<i>Palūkanų išlaidų koeficientas</i>	72,06	62,19	49,87	42,80	41,42
<i>Nepalūkanų išlaidų koeficientas</i>	23,05	26,10	31,98	29,59	33,12
<i>Nepalūkanų išlaidų ir pajamų santykinis</i>	51,50	54,49	29,45	82,94	41,71

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

Rodiklis rodo, kokia nepalūkanų išlaidų dalis tenka vienam banko uždirbimų grynųjų palūkanų pajamų ir nepalūkanų pajamų litui. Mažesnis rodiklis reiškia, kad banko vadovybė efektyviau valdo išlaidas ir racionaliau uždirba pajamas. Lyginant 2009 metus su 2012 metais AB Šiaulių banko išlaidų ir pajamų santykis sumažėjo nuo 78,18% 2009 metais iki 50,06% 2012 metais. Tai vertinama teigiamai, nes rodo didėjančią banko išlaidų valdymo koeficientą. Tačiau lyginant 2012 metus su 2013 metais banko išlaidų ir pajamų santykis padidėjo 15,97% punkto. Tai vertinama neigiamai, nes rodo AB Šiaulių banko mažėjančią išlaidų valdymo efektyvumą.

Palūkanų išlaidų koeficientas rodo, kokia palūkanų išlaidų dalis tenka vienam banko bendrų veiklos pajamų litui. Šis rodiklis įvertina banko veiklos efektyvumą, pritraukiant ir panaudojant finansinius išteklius. Kuo šis rodiklis mažesnis, tuo efektyvesnis išlaidų valdymas, ir tuo didesnis banko pelningumas. Per analizuojamą laikotarpį AB Šiaulių banko palūkanų ir išlaidų koeficientas sumažėjo 30,64% punkto, nuo 72,06% 2009 metais iki 41,42 % 2013 metais. Galima teigti, kad AB Šiaulių banko veiklos efektyvumas pritraukiant ir panaudojant finansinius išteklius didėja.

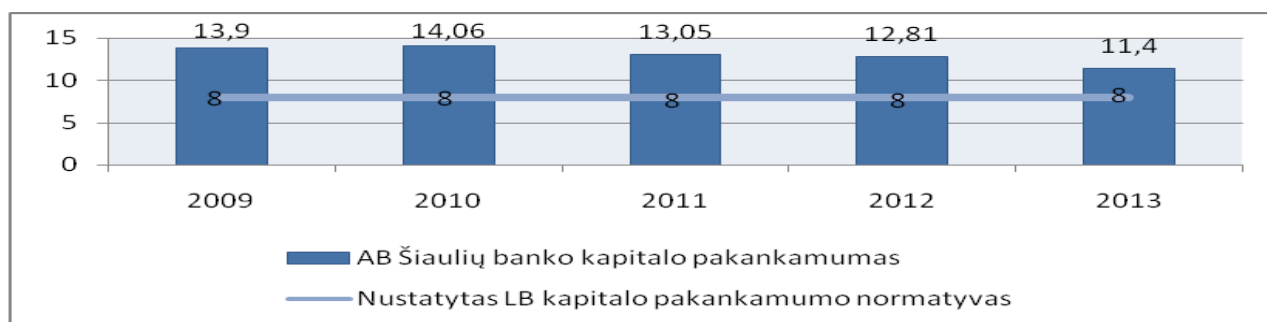
Nepalūkanų išlaidų koeficientas rodo, kokia nepalūkanų išlaidų dalis tenka vienam banko bendrų pajamų litui. Mažesnis rodiklis rodo didesnę banko pelningumą. AB Šiaulių banko nepalūkanų išlaidų koeficientas per analizuojamą laikotarpį padidėjo 10,7% punkto, t.y. nuo 23,05% 2009 metais iki 33,12% 2013 metais. Banko rodiklio didėjimas rodo banko pelningumo mažėjimą. Lyginant 2011 metus su 2012 metais nepalūkanų išlaidų koeficientas sumažėjo 2,39% punkto, t.y., tais metais banko pelningumas didėjo.

Nepalūkanų išlaidų ir pajamų santykio rodiklis rodo, kiek nepalūkanų pajamų tenka vienam banko nepalūkanų išlaidų litui. Kuo šis rodiklis didesnis, tuo efektyvesnis banko valdymas, sėkmingai

diversifikuojant veiklas. AB Šiaulių banko nepalūkanų išlaidų ir pajamų santykio rodiklis lyginant 2009 metus su 2012 metais padidėjo 31,44% punkto, todėl galima teigti, kad didėjo AB Šiaulių banko valdymo efektyvumas. Lyginant 2012 metus su 2013 metais banko valdymo efektyvumas sumažėjo, nes nepalūkanų išlaidų ir pajamų santykio rodiklis sumažėjo net 41,23% punkto.

2.3.4 AB Šiaulių banko kapitalo ir likvidumo rodiklių analizė

2014 metų sausio 1 d. bankai vykdė nustatytus bankų veiklos riziką ribojančius normatyvus. Bankų sistemos kapitalo pakankamumas sudarė 17,6% ir buvo beveik 2% punktais didesnis nei 2013 metų sausio 1 d. 2013 metų pradžioje paskelbus apie AB Ūkio banko veiklos sustabdymą, šalies bankų sistemai jau antrą kartą per pastaruosius trejus metus teko įrodyti savo atlaikyti vieną iš likvidumo rizikos testavimo nepalankiomis sąlygomis scenarijų. Kaip ir 2011 metų pabaigoje, paskelbus apie AB banko Snoras veiklos sustabdymą, šis 2013 metais įvykęs incidentas neturėjo reikšmingos neigiamos įtakos bankų sistemos likvidumui. Likvidumo rodiklis 2014 metų sausio 1 d. sudarė 41,2% ir buvo daugiau kaip 10% didesnis, nei reikalaujama. (Lietuvos Banko 2014 metų duomenys).

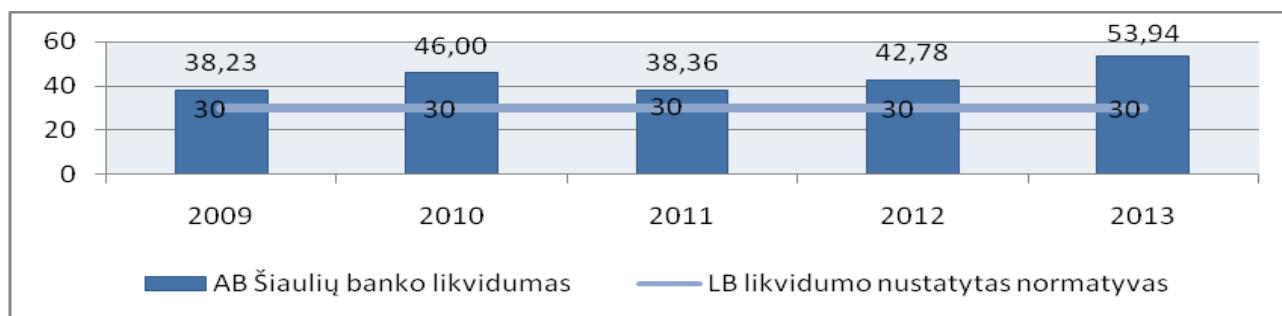
2.10 pav. AB Šiaulių banko kapitalo pakankamumo rodiklio analizė 2009–2013 metais, %.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

Kaip parodyta 2.10 paveiksle per visą analizuojamą laikotarpį AB Šiaulių banko kapitalo pakankamumo rodiklis buvo didesnis nei 8%. Kapitalo pakankamumo rodiklis rodo, kad bankas patikimas ir saugus, geba laiku užtikrinti savo įsipareigojimų vykdymą. Lyginant 2009 metų rodiklį, kuris buvo 13,9%, su 2010 metais rodiklis išaugo 0,16% punkto iki 14,06%, tai galima teigti, kad 2010 metais daugiau banko veiklos buvo padengta nuosavo kapitalo ištekliais, o tai didino kreditorių pasitikėjimą banko stabilumu. AB Šiaulių banko kapitalo pakankamumo rodiklis nuo 2010 metų iki 2013 metų sumažėjo 2,66% punkto, t.y. nuo 2010 metais – 14,06% iki 2013 metais – 11,4%.

Banko likvidumas 2009 - 2013 metais taip pat išliko stiprus ir buvo daugiau kaip 30%. 2013 metais AB Šiaulių banko likvidumas sudarė net 53,94%, o per visą analizuojamą laikotarpį banko likvidumas padidėjo 15,71% punkto. Likvidumo rodiklis taip pat rodo, kad bankas sugebės laiku

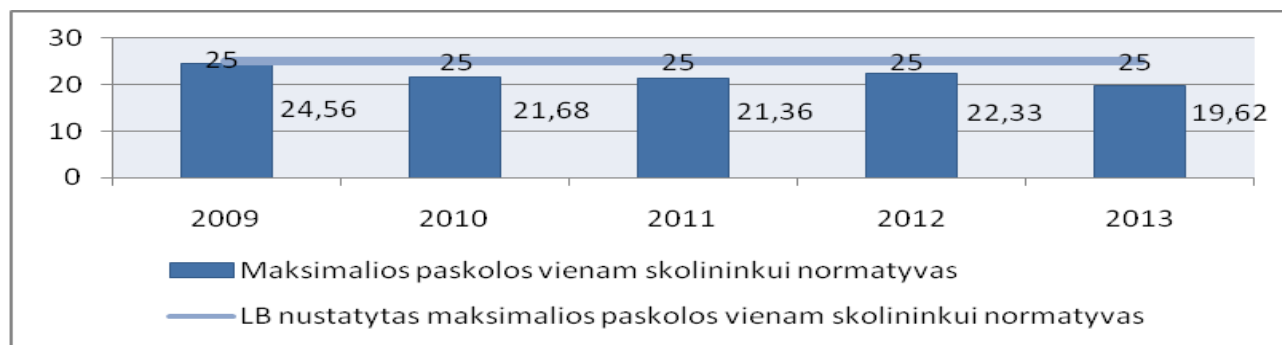
užtikrinti savo įsipareigojimų vykdymą ir paskolų paklausos patenkinimą, palaikant atitinkamą aktyvų ir pasyvų portfelių apimtį ir sudėtį (žr. 2.11 pav.).

2.11 pav. AB Šiaulių banko likvidumo rodiklio analizė 2009 – 2013 metais, %.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

AB Šiaulių banko maksimali paskolos suma vienam skolininkui analizuojamu laikotarpiu svyravo nuo 24,56% iki 19,62%. Bankas vykdė normatyvą, t.y. neviršijo numatyto 25% rezervo. (žr. 2.12 pav.). Atlikus AB Šiaulių banko riziką ribojančių normatyvų analizę per visą 2009 – 2013 metų laikotarpį, galima teigti, kad bankas vykdė nustatytus veiklos riziką ribojančius normatyvus.

2.12 pav. AB Šiaulių banko maksimalios paskolos vienam skolininkui kitimas 2009 – 2013 metais, %.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

Apibendrinant AB Šiaulių banko pelningumo finansinių santykinių rodiklių dinamiką nustatyta, kad turto ir nuosavo kapitalo grąža bei pelno marža nuo 2009 metų iki 2012 metų didėjo, tai reiškia, kad banko veiklos pelningumas tais metais augo. Tačiau lyginant 2012 metus su 2013 metais banko pelningumas sumažėjo. Apibendrinant AB Šiaulių banko finansinio sverto rodiklius galima teigti, kad lyginant 2009 - 2013 metus bankas kasmet formuodamas kapitalo bei veiklos finansavimo politiką prisiima didesnę kapitalo riziką. Per analizuojamą laikotarpį paskolų ir indėlių santykio rodiklio mažėjimas parodė, kad didesnė banko paskolų dalis buvo finansuojama indėliais. Apibendrinant veiklos efektyvumo rodiklius galima teigti, kad AB Šiaulių banko per analizuojamą laikotarpį veiklos efektyvumas pritraukiant ir panaudojant finansinius išteklius didėjo. Tačiau lyginant 2012 metus su 2013 metais banko valdymo efektyvumas sumažėjo, nes nepalūkanų išlaidų ir pajamų santykio rodiklis sumažėjo net 41,23% punkto. Apibendrinant AB Šiaulių banko kapitalo ir likvidumo rodiklių analizę, galima teigti, kad per analizuojamą laikotarpį bankas vykdė nustatytus veiklos riziką ribojančius normatyvus.

2.4 AB Šiaulių banko perspektyvų vertinimas naudojant bankroto prognozavimo modelius

Šiuolaikinės konkurencingos rinkos ekonomikos sąlygos veikia visus bankus, o žlunga ne visi bankai. Vadinasi bankų bankrotai – tai ir bankų vidaus valdymo bei kontrolės problema. Net ir didelės ekonominės krizės atveju gerai valdomi bankai geba iki minimumo sumažinti savo nuostolius arba net jų išvengti, tuo tarpu blogai valdomi bankai tuos nuostolius padidina ir taip sukelia banko nemokumą, nelikvidumą. O nekompetenciją, nesąžiningumą, noras lengvai ir greitai praturtėti, tokių bankų žlugimą ypač pagreitina (Vaškelaitis, 2003, p. 49).

Komercinio banko bankroto grėsmės įvertinimas yra būdas kiekybiniais parametrais įvertinti banko būklę, nustatyti neigiamas banko būklės tendencijas. Bankrotams prognozuoti dažnai naudojamas Z modelis. Šio modelio esmę sudaro tai, kad banko įvairios pusės įvertinamos santykiniais rodikliais, iš kurių išvedamas apibendrinantis Z rodiklis. Jis apskaičiuojamas naudojant diskriminantinės analizės būdą, kuriuo nustatomi koreliacinės tiesinės funkcijos parametrai. Taikant šį būdą bankas suskirstomas į dvi klases: patikimas bankas, kuris nebankrutuos ir nepatikimas bankas, kuriam gresia bankrotas.

AB Šiaulių banko bankrotui prognozuoti buvo pasirinkti E. Kaciak ir E. Eygi Erdogan modeliai. Pritaikius E. Kaciak bankroto modelį matyti, kad analizuojamu laikotarpiu bankui bankrotas negrėsė, Z koeficiento reikšmė didesnė už nulį (žr. 2.4 lent.).

2.4 lentelė

E. Kaciak modelio rodiklių skaičiavimo rezultatai

Rodiklis	2009	2010	2011	2012	2013
<i>X1 - gryniosios palūkanų pajamos/visos išlaidos</i>	0,1903	0,2586	0,4619	0,4776	0,4876
<i>X2 - veiklos išlaidos/vidutinis turtas</i>	0,0154	0,0122	0,0134	0,0135	0,0125
<i>X3 - paskolų pajamos/vidutinis turtas</i>	0,0684	0,0411	0,0359	0,0352	0,0228
<i>X4 - atlyginimai/vidutinis turtas</i>	0,0086	0,0067	0,0079	0,0080	0,0070
<i>X5 - trumpalaikiai VP/uždirbantis pajamas turtas</i>	0,0001	0,0242	0,0059	0,0058	0,0281
<i>X6 - nebankinės operacijos/vidutinis turtas</i>	0,0055	0,0056	0,0017	0,0103	0,0016
<i>X7 - blogos paskolos/vidutinis turtas</i>	0,0674	0,0733	0,0549	0,0250	0,0169
<i>X8 - kapitalo pakankamumo rodiklis</i>	0,1309	0,1406	0,1305	0,1281	0,1140
Z(8) (bankrotas negresia, jei $Z > 0$)	1,12	1,91	1,49	1,58	1,50

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

Galima teigti, kad 2014 metais AB Šiaulių bankas nebankrutuos. Mažiausias rodiklis buvo 2009 metais ir siekė 1,12 Z koeficiento reikšmės. Tam įtakos turėjo grynujų palūkanų pajamų ir visų išlaidų santykis bei trumpalaikių vertybinių popierių ir uždirbančio pajamas turto santykis. Banko trumpalaikiai vertybiniai popieriai išaugo nuo 121 tūkst. Lt 2009 metais iki 123 878 tūkst. Lt 2013

metais, o pajamas uždirbantis turtas padidėjo 2,4 karto. Lyginant 2012 metus su 2013 metais AB Šiaulių bankui bankrotas negrėsė, tačiau Z koeficiento reikšmė sumažėjo nuo 1,58 - 2012 metais iki 1,50 - 2013 metais. AB Šiaulių banko grynas pelnas sumažėjo. Grynojo pelno sumažėjimą 2013 metais įtakoję paskolų vertės sumažėjimas 50,56% ir grynojo pelno iš operacijų vertybiniais popieriais sumažėjimas. Taip pat net 65,6% išaugusios veiklos išlaidos.

Kaip parodyta 2.5 lentelėje, pagal E. Eygi Erdogan bankroto modelį analizuojant 2009 – 2013 metus AB Šiaulių bankui bankroto tikimybė taip pat negrėsė. Vertinant bankroto tikimybę B. Eygi Erdogan modelis turi 95% patikimumą. Mažiausia P_B koeficiento reikšmė buvo 2012 metais, t.y. 0,7030. Tam daugiausia įtakos turėjo atidėjinių paskolų nuostoliams padengti ir paskolų santykis, kuris per analizuojamą laikotarpį buvo didžiausias ir siekė 0,0534, bei nepalūkanų pajamų ir nepalūkanų išlaidų santykis, kuris siekė 1,0297. Lyginant 2012 metus su 2013 metais P_B koeficiento reikšmė padidėjo ir siekė 0,8299. AB Šiaulių banko pajamų augimą sumažina atidėjiniai blogosioms paskoloms padengti.

2.5 lentelė

E. Eygi Erdogan modelio rodiklių skaičiavimo rezultatai

Rodiklis	2009	2010	2011	2012	2013
<i>C2- akcininkų nuosavybė+visos pajamos/indėliai+ paskolos</i>	0,0874	0,0812	0,0802	0,0881	0,0578
<i>C12 - grynasis pelnas/vidutinis turtas</i>	-0,0146	-0,0103	0,0047	0,0051	0,0020
<i>C14 - grynasis pelnas/vidutinis kapitalas</i>	-0,1185	-0,0943	0,0430	0,0466	0,0334
<i>C16 - palūkanų pajamos/palūkanų išlaidos</i>	1,2445	1,3672	1,7580	1,8079	1,8775
<i>C17 – nepalūkanų pajamos/nepalūkanų išlaidos</i>	0,5150	0,5440	0,2945	1,0297	0,6457
<i>C19 - atidėjiniai paskolų nuostoliams/paskolos iš viso</i>	0,0251	0,0470	0,0428	0,0534	0,0521
<i>XB (XB>0,5, bankrotas negresia; XB<0,5, gresia bankrotas)</i>	-6,18564	-5,25828	-2,41989	-0,86139	-1,58476
P_B	0,9979	0,9948	0,9183	0,7030	0,8299
<i>Prognozuojama bankroto tikimybė</i>	1	1	1	1	1

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis AB Šiaulių banko duomenimis.

Apibendrinant apskaičiuotą AB Šiaulių banko bankroto tikimybę pagal E. Kaciak ir E. Eygi Erdogan modelius galime daryti išvadą, kad skaičiavimai labai artimi AB Šiaulių banko finansinės analizės rezultatams ir atspindi realią 2009 – 2013 metų banko situaciją. Apibendrinant bankroto prognozavimo modeliuose pateiktus rezultatus, galima teigti, kad AB Šiaulių bankui 2009 – 2013 metais bankrotas negrėsė ir 2014 metais bankas nebankrutuos.

IŠVADOS

1. Lietuvoje komerciniai bankai pagal kapitalo kilmę skirstomi į lietuviško kapitalo ir užsienio kapitalo bankus. Komerciniai bankai - finansiniai tarpininkai, sukaupia lėšas terminuotų ir einamųjų indėlių pavidalu iš juridinių ir fizinių asmenų bei sukauptas lėšas naudoja paskoloms teikti. Pagrindinės komercinių bankų funkcijos yra šios: 1) priimti indėlius ir atidaryti bei tvarkyti jų sąskaitas; 2) už nustatytas palūkanas išduoti paskolas.

Komerciniai bankai vadovaujasi šiais įstatymais: LR Bankų įstatymu, LR Finansų įstaigų įstatymu, LR Akcinių bendrovių įstatymu, LR indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymu ir kitais teisės aktais.

Lietuvos banko nustatyti komercinių bankų veiklos riziką ribojantys normatyvai: kapitalo pakankamumo normatyvas; likvidumo normatyvas; maksimalios atviros pozicijos užsienio valiuta ir tauriaisiais metalais normatyvas; maksimalios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvas.

2. Išnagrinėjus mokslinę literatūrą, galima teigti, kad finansinė analizė teikia komercinio banko vadovybei informaciją, reikalingą sprendimams priimti, siekiant užtikrinti stabilią ir efektyvią veiklą. Jos dėka galima atskleisti besikaupiančias komercinio banko veikloje problemas. Finansinės analizės rūšys: horizontalioji, vertikalioji ir finansinių santykinųjų rodiklių. Horizontaliosios ir vertikaliosios analizės rezultatai yra pagrindas finansinių santykinųjų rodiklių analizei atlikti.

Finansiniai santykiniai rodikliai: pelningumo rodikliai parodo bendrą likvidumo, turto valdymo ir skolų valdymo poveikį banko finansinės veiklos rezultatams; finansinio sverto rodikliai apibūdina banko finansinės veiklos pusiausvyrą, leidžia suderinti skolinimo ir nuosavo kapitalo proporcijas ir taip didinti kapitalo pelningumą; veiklos efektyvumo rodikliai padeda banko vadovams išsiaiškinti ar efektyviai naudojamas banko turtas; likvidumo ir kapitalo pakankamumo rodikliais siekiama užtikrinti stabilią ir saugią banko finansinę veiklą bei valdyti jos riziką. Likvidumo ir kapitalo pakankamumo rodikliai yra reglamentuoti ir stebimi Lietuvos banko.

Komercinio banko finansinės veiklos perspektyvų įvertinimui galima priskirti bankroto prognozavimą, kurio pagrindu vertinama banko finansinės veiklos būklė, bei perspektyvos. Išnagrinėjus E. Kaciak ir E. Eygi Erdogan bankroto prognozavimo modelius, galima teigti, kad autoriai dažniausiai naudoja pelningumo bei veiklos efektyvumo rodiklius.

3. Apibendrinant AB Šiaulių banko finansinę veiklos analizę galima teigti, kad per visą analizuojamą laikotarpį banko turtas ir įsipareigojimai augo. Banko turtas išaugo net 154,98%. Tam įtakos turėjo ne didžiausią dalį sudarantis paskolų portfelis, o vertybinių popierių portfelis, kuris per analizuojamą laikotarpį išaugo 7,8 karto. Didžiausią AB Šiaulių banko įsipareigojimų dalį sudarė klientams mokėtinos sumos, kurios išaugo beveik 3 kartus. AB Šiaulių banko turto ir įsipareigojimų

dinamikai 2012 - 2013 metais didelės įtakos turėjo 2013 metais AB Ūkio banko dalies turto ir įsipareigojimų perėmimas.

AB Šiaulių bankas 2009 metais ir 2010 metais patyrė nuostolį, t.y. 30 114 tūkst. Lt 2009 metais ir 24 149 tūkst. Lt 2010 metais. 2011 metais bankas uždirbo 12 812 tūkst. Lt grynojo pelno. Tam įtakos turėjo AB Šiaulių banko visų pagrindinių veiklų rezultatų pagerėjimas. Tačiau lyginant 2012 metus su 2013 metais AB Šiaulių banko grynas pelnas sumažėjo 27,87 %. Grynojo pelno sumažėjimą įtakojo paskolų vertės sumažėjimas 50,56% ir grynojo pelno iš operacijų vertybiniais popieriais sumažėjimas 30,42%. Taip pat tam įtakos turėjo specialiųjų atidėjinių blogoms paskoloms sudarymas. Per analizuojamą laikotarpį atidėjiniai blogoms paskoloms padengti išaugo net 3,5 karto, tuo tarpu klientams išduotos paskolos išaugo 1,7 karto.

AB Šiaulių banko pelningumo rodikliai - turto ir nuosavo kapitalo grąža bei pelno marža nuo 2009 metų iki 2012 metų didėjo, vadinasi, banko veiklos pelningumas tais metais augo. Apibendrinant veiklos efektyvumo rodiklius galima teigti, kad AB Šiaulių banko per analizuojamą laikotarpį veiklos efektyvumas pritraukiant ir panaudojant finansinius išteklius didėjo. Tačiau lyginant 2012 metus su 2013 metais banko pelningumas ir banko valdymo efektyvumas sumažėjo. AB Šiaulių banko finansinio sverto rodikliai lyginant 2009 – 2013 metus rodo, kad bankas kasmet formuodamas kapitalo bei veiklos finansavimo politiką prisiima didesnę kapitalo riziką. Apibendrinant AB Šiaulių banko kapitalo ir likvidumo rodiklių analizę, galima teigti, kad per analizuojamą laikotarpį bankas vykdė nustatytus veiklos riziką ribojančius normatyvus.

4. Įvertinus apskaičiuotą AB Šiaulių banko bankroto tikimybę pagal E. Kaciak ir E. Eygi Erdogan modelius galima daryti išvadą, kad skaičiavimai labai artimi banko finansinės analizės rezultatams ir atspindi realią 2009 – 2013 metų banko situaciją. Taip pat galima teigti, kad AB Šiaulių bankui 2009 – 2013 metais bankrotas negrėsė ir 2014 metais bankas nebankrutuos. E.Eygi Erdogan bankroto prognozavimo modelis remiantis finansiniais santykiniais rodikliai labiau atskleidė AB Šiaulių banko finansinės veiklos silpnąją vietą, nes visą analizuojamą laikotarpį AB Šiaulių banko pajamų augimui įtaką darė atidėjiniai blogoms paskoloms padengti. Vienas iš E. Eygi Erdogan bankroto prognozavimo modelyje naudojamų koeficientų yra atidėjinių blogoms paskoloms padengti ir paskolų santykis, kuris įtakoja P_B koeficiento reikšmę, prognozuojančią banko bankrotą.

REKOMENDACIJOS

Kaip teigia analitikai² ir atlikta AB Šiaulių banko finansinė veiklos analizė, banko pajamų augimui įtaką daro atidėjiniai blogoms paskoloms padengti. Tai vertinama neigiamai, nes kyla abejonių dėl AB Šiaulių banko valdomo paskolų portfelio kokybės ir gebėjimo valdyti kredito riziką. Analitikai taip pat pažymi, kad nors AB Šiaulių bankas teigia didinantis paskolų portfelį, tačiau rezultatai rodo, kad tai jam ne ypač sekasi. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad nėra itin aiškos Šiaulių banko ilgesnio laikotarpio perspektyvos: bankas per analizuojamą 2009 – 2013 metų laikotarpį išliko labiau priklausomas nuo smulkiojo ir vidutinio verslo (juridiniams asmenims suteiktos paskolos vidutiniškai sudarė 89,18%, fiziniams asmenims – vidutiniškai 10,82% bendroje banko išduotų paskolų struktūroje) ir nėra aišku, kaip šias įmones paveiks Rusijos ekonomikos būklė ir dėl to blogėjančios eksporto perspektyvos šia kryptimi. 2013 metais AB Šiaulių banko perėmimas AB Ūkio banko dalies turto ir įsipareigojimų įtakoją ir AB Šiaulių banko klientų skaičių, kuris išaugo: verslo klientų per metus padaugėjo 146%, iki 29 tūkstančių, o privačių klientų – daugiau nei dvigubai, iki 307 tūkstančių. Todėl AB Šiaulių bankui rekomenduotina daugiau orientotis į privačius klientus, kurie padidintų paskolų portfelį ir sudarytų ilgesnio laikotarpio perspektyvas.

Atlikus AB Šiaulių banko finansinės veiklos analizę, galima teigti, kad banko atidėjiniai per analizuojamą laikotarpį išaugo nuo 40 282 tūkst. Lt iki 142 903 tūkst. Lt 2013 metais, t.y. net 3,5 karto, tuo tarpu klientams išduotos paskolos išaugo 1,7 karto, t.y. nuo 1 605 635 tūkst. Lt 2009 metais iki 2 744 670 tūkst. Lt 2013 metais. Atidėjinių paskolų nuostoliams padengti ir paskolų santykis 2012 metais buvo didžiausias ir siekė 5,34%, kuris atlikus banko bankroto tikimybes skaičiavimus pagal E. Eygi Erdogan modelį, turėjo įtakos P_B koeficiento reikšmei. 2012 metais P_B koeficiento reikšmė buvo mažiausia, tai vertinama neigiamai, nes AB Šiaulių bankas tais metais buvo arčiausiai bankroto ribos. Todėl AB Šiaulių bankui rekomenduotina naudoti šį bankroto prognozavimo modelį, kuris leis bankui stebėti atidėjinių paskolų nuostoliams padengti ir paskolų santykio pokytį bei jo įtaką P_B koeficiento reikšmei, kuri parodo banko bankroto tikimybę 95% patikimumu.

² Valužis, V, Finansavimo sprendimų centro projektų vadovas. Dubnikovas, M, Finansų maklerių asociacijos vadovas. Povilauskas, T, AB banko FINASTA analitikas.

LITERATŪRA

1. Aleknevičienė, V. (2005). *Finansai ir kreditas*. Vilnius: Leidykla Enciklopedija.
2. AB Banko FINASTA finansinės ataskaitos. Prieiga per internetą: <http://www.finasta.com/grp/lt/apie-grupe/ataskaitos>. (Žiūrėta 2014-02-16)
3. AB Citadelė banko finansinės ataskaitos. Prieiga per internetą: <https://www.citadele.lt/apie-banka/finansines-ataskaitos/>. (Žiūrėta 2014-02-16)
4. AB DnB banko finansinės ataskaitos. Prieiga per internetą: <https://www.dnb.lt/lt/apie-banka/ataskaitos-ir-reitingai/finansiniu-ataskaitu-archyvas>. (Žiūrėta 2014-02-16)
5. AB SEB banko finansinės ataskaitos. Prieiga per internetą: <https://www.seb.lt/apie-seb/investuotojams/finansine-informacija/seb-banko-grupes-finansines-ataskaitos>. (Žiūrėta 2014-02-16)
6. AB Swedbank banko finansinės ataskaitos. Prieiga per internetą: <http://www.swedbank.lt/lt/pages/358>. (Žiūrėta 2014-02-16)
7. AB Šiaulių banko finansinės ataskaitos. Prieiga per internetą: <http://www.sb.lt/lt/apie-banka/investuotojams/finansines-ataskaitos,-rodikliai-ir-prospektai/>. (Žiūrėta 2014-02-16)
8. Bagdžiūnienė, V. (2005). *Finansinių ataskaitų analizė*. Vilnius: VŠĮ Conto litera.
9. Balčiūnas, S. ir kt. (2014). *Bakalauro studijų darbų rengimo metodinės rekomendacijos*. Vilnius: BMK leidykla.
10. Bikas, E. (2013). *Finansų rinkos ir depozitinės institucijos*. Vilnius: Vilniaus universitetas.
11. Bikienė, J., Pučkienė, D. (2012). *Buhalterinė apskaita: teorija ir praktika*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
12. Bivainis, J., Garškaitė, K. (2010). Įmonių bankroto grėsmės diagnostikos sistema. *Verslas: Teorija ir praktika*, 11(3): 204-212.
13. Buckiūnienė, O. (2011). *Finansų teorijos pagrindai*. Vilnius: Vilniaus kolegija.
14. Buškevičiūtė, E., Mačerinskienė, I. (2004). *Finansų analizė*. Kaunas: Technologija.
15. Cibulskienė, D., Butkus, M. (2009). *Investicijų ekonomika: finansinės investicijos*. VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
16. Cornett, M. M., Ors, E., Tehranian, H. (2002). Bank Performance around the Introduction of a Section 20 Subsidiary. *The Journal of Finance*, 57(1).
17. Čiulada, P. Sužibo pelnu, bet sopolų dar likę. (2014 balandžio 23). *Verslo žinios*. Nr. 62, p. 19. Prieiga per internetą: <http://archyvas.vz.lt/news.php?id=50969389&strid=1002&rs=0&ss=&y=2014%2004%2023>. (Žiūrėta 2014-05-10)
18. Darškuvienė, V. (1997). *Įmonės finansų valdymas*. Kaunas: Technologija.

19. Darškuvienė, V. (2010). *Įmonių finansinė analizė: rodiklių skaičiavimo metodika*. Vilnius.
20. Erdogan, E.E. (2008). Bankruptcy Prediction of Turkish Commercial Banks Using Financial Ratios. *Applied Mathematical Sciences*, Vol. 2, 2008, No. 60, 2973 - 2982. Prieiga per internetą: <http://www.m-hikari.com/ams/ams-password-2008/ams-password57-60-2008/erdoganAMS57-60-2008.pdf>. (Žiūrėta 2014-04-24)
21. Garškaitė, K. (1999). Finansinių rodiklių modelių taikymas įmonės bankroto prognozavimui. *Verslas, vadyba ir studijos* - 98. Vilnius: Technika.
22. Garškaitė, K. (2008). Įmonių bankroto prognozavimo modelių taikymas. *Verslas: Teorija ir praktika*, 9(4): 281-294. Prieiga per internetą: <http://www.btp.vgtu.lt/index.php/btp/article/viewFile/1648-0627.2008.9.281-294/pdf>. (Žiūrėta 2014-03-26)
23. Gedmintienė – Deimantaitė, D. (2012). *Bankininkystės žinynas*. Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2012_Banko_savoku_zinynas.pdf. (Žiūrėta 2014-01-25)
24. Grigaravičius, S. (2003). *Įmonių nemokumo diagnostika ir jų pertvarkymo sprendimai*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
25. Gudelytė, L., Valužis, M. (2012). Banko valdymo ir jų priežiūros pagrindai. Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2012_Banku_valdymo_prieziuros_pagrindai.pdf. (Žiūrėta 2014-01-25)
26. Ivaškevičius, D., Sakalas A. (1997). *Bankų vadyba*. Kaunas: Technologija.
27. Jasevičienė, F. (2013). *Komercinė bankininkystė: Analizė ir vertinimas*. Vilnius: VU leidykla.
28. Juozaitienė, L. (2000). *Įmonės finansai. Analizė ir vertinimas*. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
29. Kaciak, E. (1997). Predicting bank failures in a newly emerging free – market economy. Prieiga per internetą: <http://aabss.org/Perspectives2000/f20Kaciak.jmm.html> (Žiūrėta 2014-04-24)
30. Kancyrevičius, G. (2004). *Finansai ir investicijos*. Kaunas: Smaltijos leidykla.
31. Katkus, V. (2000). *Šiuolaikinės bankininkystės principai*. Vilnius.
32. Kvedaraitė, V. (1996). *Pelningumo analizė ir prognozavimas*. Vilnius.
33. Lazauskas, J. (2005). *Įmonių ūkinės ir komercinės veiklos ekonominė analizė*. Vilnius: Technika.
34. Lietuvos bankas. (2011). Pranešimas apie Lietuvos banko pagrindinio tikslo įgyvendinimą, funkcijų vykdymą ir bankų sistemos būklę. Prieiga per internetą: http://www.lb.lt/pranesimas_seimui_2011_m_gruodis. (Žiūrėta 2014-02-16)
35. Lietuvos respublikos komercinių bankų įstatymas 2004m. kovo 30d. Nr. IX-2085. Teisės aktų rinkiniai. Vilnius: LB, 2008.

36. LR komercinių bankų įstatymas 2004m. kovo 30d. Nr. IX-2085. Teisės aktų rinkiniai. Vilnius: LB, 2008.
37. Mackevičius J. (2007). *Įmonių veiklos analizė. Informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas*. Vilnius: TEV.
38. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1998). *Finansinė analizė*. Vilnius.
39. Malinauskas, S. Didžiausių Lietuvos bankų ekonomistai: Ūkio banko istorija dramatiškų pasekmių šalies ekonomikai nesukels. (2013, vasario 12). 15 min.lt. Verslas/Finansai. Prieiga per internetą: <http://www.15min.lt/naujiena/verslas/finansai/didziausiu-lietuvos-banku-ekonomistai-ukio-banko-istorija-dramatisku-pasekmiu-salies-ekonomikai-nesukels-662-306219>. (Žiūrėta 2014-05-10)
40. Masilionis, D. (1998). *Banko finansinės ataskaitos*. Vilnius: Lietuvos bankininkystės, draudimo ir finansų institutas.
41. Narvilas, V, Jūrienė, V. (2009). Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo procesų 2009m. sausio – birželio mėn. apžvalga. Nr. (8.4) - A2 - 315. Vilnius. Prieiga per internetą: www.bankrotodep.lt/Doc/2009_01_06s.doc. (Žiūrėta 2014-04-25)
42. Novickytė, L. (2010). Bankų konsolidacijos procesas ir įtaka finansų stabilumui. Verslas XXI amžiuje.
43. Oby, C.P. (1999). *Verslo finansų pagrindai*. Kaunas: Technologija.
44. Poškaitė, D. (1994). *Finansinės būklės analizė rinkos sąlygomis*. Vilnius.
45. Radavičius, E. (1997). *Įmonės finansai: analizė ir prognozė*, Vilnius: Ekonomikos mokymo centras.
rodiklių skaičiavimo metodika. Vilnius.
46. Rugenytė, D, Menciūnienė, V, Dagilienė, L. (2010). Bankroto prognozavimo svarba ir metodai. Verslas: Teorija ir praktika, 11(2): 143-150. Prieiga per internetą: <http://www.btp.vgtu.lt/index.php/btp/article/viewFile/btp.2010.16/16>. (2014-04-25)
47. Rutkauskas, A. V. (1998). *Finansų rinkos ir institucijos*. Vilnius: Technika.
48. Rutkauskas, A.V., Sūdžius, V., Mackevičius, V. (2009). *Verslo finansų principai ir praktika*. Vilnius: Technika.
49. Simėnas, D, Moody's: lietuviško kapitalo bankų problema – susijusiems asmenims išduotos paskolos. (2013, vasario 19). Verslo žinios. Sektoriai. Prieiga per internetą: <http://vz.lt/article/2013/2/19/moody-s-lietuvisko-kapitalo-banku-problema-susijusiems-asmenims-isduotos-paskolos>. (Žiūrėta 2014-05-10)
50. Smalenskas, G. (2007). *Finansai*. Homo liber, Vilnius.

51. Sneidere, R. (2005). The Description and Analysis of Bankruptcy Predicting Models. *Ekonomika*, IV, 325.–336. Prieiga per internetą: <http://www.lu.lv/materiali/apgads/raksti/689.pdf>. (Žiūrėta 2014-04-25)
52. UAB Medicinos banko finansinės ataskaitos. Prieiga per internetą: <http://www.medbank.lt/apie-banka/banko-finansines-ataskaitos/>. (Žiūrėta 2014-02-26)
53. Vaškelaitis, V. (2003). *Pinigai: Komerciniai bankai ir jų rizikos valdymas*. Monografija. Vilnius: Lietuvos mokslo redakcija.
54. Ковалев В. В. (1999). *Финансовый анализ: Управление капиталом, Выбор инвестиций. Анализ отчетности*. Москва .: Финансы и статистика.

PRIEDAI